2023/2524

24.11.2023

ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2023/2524 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 10ης Αυγούστου 2023

σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.34001 (2017/C) που χορήγησε το Βασίλειο της Ισπανίας υπέρ της Telecom Castilla La Mancha SA

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2023) 5414]

(Το κείμενο στην ισπανική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 108 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

Έχοντας υπόψη τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Έχοντας υπόψη το άρθρο 9 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ([1]),

Αφού κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις ([2]), και έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις αυτές,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

(1) Τον Δεκέμβριο του 2011 η Επιτροπή έλαβε καταγγελία σύμφωνα με την οποία η κυβέρνηση της αυτόνομης περιφέρειας της Καστίλλης-Λα Μάντσα (JCCM) είχε χορηγήσει κρατική ενίσχυση στην εταιρεία Telecom Castilla La Mancha SA (Telecom CLM), φορέα εκμετάλλευσης ηλεκτρονικών επικοινωνιών που δραστηριοποιείται στην περιφέρεια της Καστίλλης-Λα Μάντσα, μέσω της ανάθεσης σύμβασης για την κατασκευή και λειτουργία ασύρματου βασικού ευρυζωνικού δικτύου (στο εξής: μέτρο).

(2) Η Επιτροπή ζήτησε από το Βασίλειο της Ισπανίας να υποβάλει τις παρατηρήσεις του σχετικά με την προαναφερόμενη καταγγελία στις 16 Ιανουαρίου 2012. Το Βασίλειο της Ισπανίας διαβίβασε πληροφορίες στην Επιτροπή στις 12 Μαρτίου 2012. Η Επιτροπή διατύπωσε περαιτέρω ερωτήσεις στις 21 Ιουνίου 2012, στις οποίες το Βασίλειο της Ισπανίας απάντησε στις 25 Ιουλίου 2012. Το Βασίλειο της Ισπανίας διαβίβασε συμπληρωματικές πληροφορίες στις 3 Απριλίου 2013, στις 24 Ιουνίου 2014, στις 4 Ιουλίου 2016 και στις 18 Ιουλίου 2016. Η Επιτροπή διατύπωσε περαιτέρω ερωτήσεις στις 17 Ιανουαρίου 2017, στις οποίες το Βασίλειο της Ισπανίας απάντησε στις 3 Φεβρουαρίου 2017.

(3) Με επιστολή της 19ης Ιουλίου 2017 η Επιτροπή ενημέρωσε το Βασίλειο της Ισπανίας για την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) σε σχέση με την εικαζόμενη ενίσχυση (στο εξής: απόφαση κίνησης της διαδικασίας).

(4) Η απόφαση κίνησης της διαδικασίας δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ([3]). Η Επιτροπή κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους.

(5) Το Βασίλειο της Ισπανίας υπέβαλε παρατηρήσεις σχετικά με την απόφαση κίνησης της διαδικασίας με επιστολή της 22ας Σεπτεμβρίου 2017.

(6) Η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις από ένα ενδιαφερόμενο μέρος, την Telecom CLM, στις 6 Νοεμβρίου 2017. Η Επιτροπή διαβίβασε τις παρατηρήσεις αυτές στο Βασίλειο της Ισπανίας, στο οποίο δόθηκε η δυνατότητα να υποβάλει παρατηρήσεις. Το Βασίλειο της Ισπανίας ενημέρωσε την Επιτροπή ότι δεν είχε παρατηρήσεις με επιστολή της 15ης Ιανουαρίου 2018.

([1]) ΕΕ L 248 της 24.9.2015, σ. 9.

([2]) Κρατική ενίσχυση — Ισπανία — Κρατική ενίσχυση SA.34001 (2017/C) — Εικαζόμενη ενίσχυση προς την Telecom Castilla-La Mancha — Πρόσκληση για υποβολή παρατηρήσεων σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ C 336 της 6.10.2017, σ. 20).

([3]) Πρβλ. υποσημείωση 2.

(7) Με επιστολή της 21ης Δεκεμβρίου 2018 η Επιτροπή υπέβαλε στο Βασίλειο της Ισπανίας συμπληρωματικές ερωτήσεις. Το Βασίλειο της Ισπανίας απάντησε στις ερωτήσεις αυτές με επιστολή που παρελήφθη στις 11 Φεβρουαρίου 2019.

2. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

2.1. **Το πλαίσιο**

(8) Η περιφέρεια της Καστίλλης-Λα Μάντσα χαρακτηριζόταν από ποσοστό διείσδυσης ευρυζωνικών υποδομών ανά κάτοικο κάτω από τον μέσο όρο στην Ισπανία ([4]). Με εξαίρεση τους οικισμούς Toledo, Ciudad Real, Albacete, Cuenca και Guadalajara, το ποσοστό της ευρυζωνικής διείσδυσης στην περιφέρεια (κινητές και σταθερές συνδέσεις) ήταν σημαντικά χαμηλότερο απ' ό,τι στην υπόλοιπη χώρα ([5]).

(9) Ως εκ τούτου, κατά τα έτη πριν από το μέτρο, η JCCM επιχείρησε να αναπτύξει την ευρυζωνική υποδομή της περιφέρειας και να βελτιώσει τις συνθήκες ευρυζωνικής πρόσβασης σε ολόκληρη την περιφέρεια, συμπεριλαμβανομένων των απομακρυσμένων και διάσπαρτων οικισμών, συμμετέχοντας σε διάφορα εθνικά προγράμματα ανάπτυξης υποδομών. Παρά τη συμμετοχή της JCCM σε αυτά τα προγράμματα, η περιφέρεια συνέχισε να μη διαθέτει πλήρη κάλυψη βασικών ευρυζωνικών συνδέσεων το 2010. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η JCCM χαρακτήρισε ως προτεραιότητα την παροχή αυτής της ευρυζωνικής πρόσβασης σε όλους τους κατοίκους της περιφέρειας και σχεδίασε ένα έργο για τον σκοπό αυτόν.

2.2. **Σκοπός του μέτρου**

(10) Σκοπός του μέτρου ήταν να εξασφαλιστεί βασική ευρυζωνική κάλυψη [ταχύτητα καταφόρτωσης τουλάχιστον δύο megabit ανά δευτερόλεπτο (Mbps) για τους τελικούς χρήστες] για όλες τις κατοικημένες περιοχές στην περιφέρεια της Καστίλλης-Λα Μάντσα όπου δεν υπήρχε ευρυζωνική υποδομή ή ήταν απίθανο να αναπτυχθεί στο άμεσο μέλλον, δηλαδή οι οποίες θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «λευκές» περιοχές κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα που ίσχυαν τότε ([6]). Για τον σκοπό αυτόν, το έργο προέβλεπε ότι ένας τρίτος φορέας εκμετάλλευσης (που θα οριζόταν βάσει ανοικτής διαδικασίας υποβολής προσφορών) θα ανέπτυσσε ένα βασικό ευρυζωνικό δίκτυο και θα το εκμεταλλευόταν κατά τη διάρκεια του έργου, ενώ η JCCM θα αποκτούσε την κυριότητα του δικτύου. Προβλεπόταν ρητά ότι ο επιτυχών προσφέρων, εκτός από την ανάπτυξη και τη λειτουργία του δικτύου, θα παρείχε επίσης λιανικές υπηρεσίες στους τελικούς χρήστες (υπηρεσίες πρόσβασης στο διαδίκτυο και τηλεφωνία/φωνητική επικοινωνία μέσω IP). Η λειτουργία του δικτύου θα διασφαλιζόταν με κίνδυνο του επιτυχόντος προσφέροντος, ο οποίος έπρεπε να διασφαλίζει τη συντήρηση του δικτύου και να καλύπτει όλες τις λειτουργικές δαπάνες. Η JCCM δεν θα εισέπραττε έσοδα από τη λειτουργία του δικτύου, αλλά δεν θα αναλάμβανε και καμία σχετική δαπάνη.

2.3. **Το έργο και ο προϋπολογισμός**

(11) Στις 13 Μαΐου 2010 η JCCM διοργάνωσε διαδικασία ανοικτού διαγωνισμού και δημοσίευσε πρόσκληση υποβολής προσφορών στην Επίσημη Εφημερίδα της Καστίλλης-Λα Μάντσα για την παροχή βασικού ευρυζωνικού δικτύου, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης και λειτουργίας της απαιτούμενης υποδομής σε αρχικά 478 περιοχές-στόχους που μειώθηκαν σε 461 περιοχές-στόχους μετά την ανάλυση της αγοράς (βλ. αιτιολογική σκέψη 12 κατωτέρω). Όλες οι εταιρείες που είχαν καταχωριστεί ως φορείς εκμετάλλευσης τηλεπικοινωνιών στην Επιτροπή Αγοράς Τηλεπικοινωνιών (CMT) της Ισπανίας ήταν επιλέξιμες για υποβολή προσφοράς. Και οι 461 περιοχές-στόχοι αποτελούσαν αγροτικά διαμερίσματα δήμων της περιφέρειας Καστίλλης-Λα Μάντσα με μέσο πληθυσμό 35 κατοίκους ([7]). Ως εκ τούτου, το έργο κάλυπτε συνολικό πληθυσμό περίπου 16 000 κατοίκων. Οι προσφορές έπρεπε να αξιολογηθούν από μια «Mesa de Contratación» του Περιφερειακού Υπουργείου Βιομηχανίας, Ενέργειας και Περιβάλλοντος ([8]).

([4]) 17,1 % στην περιφέρεια Καστίλλης-Λα Μάντσα έναντι 20,7 % στην Ισπανία συνολικά, βλ. έκθεση της *Comisión del Mercado de las Telecomunicaciones* της 23ης Ιουνίου 2011, MTZ 2010/2249, σελίδα 6, διαθέσιμη στη διεύθυνση: https://www.cnmc.es/sites/default/files/1505025_7.pdf.

([5]) Πρβλ. έκθεση της *Comisión del Mercado de las Telecomunicaciones* της 23ης Ιουνίου 2011, MTZ 2010/2249, σελίδα 7, διαθέσιμη στη διεύθυνση: https://www.cnmc.es/sites/default/files/1505025_7.pdf.

([6]) Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις όσον αφορά την ταχεία ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων (ΕΕ C 235 της 30.9.2009, σ. 7) (κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα).

([7]) Βλ. επίσης αιτιολογικές σκέψεις 15-20 κατωτέρω για την περιγραφή των κριτηρίων ανάθεσης που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας υποβολής προσφορών.

([8]) Σύνθεση της «Mesa de Contratación»: πρόεδρος, ο γενικός διευθυντής του τμήματος Κοινωνίας της Πληροφορίας και Τηλεπικοινωνιών του Υπουργείου· τέσσερα μέλη: ένας εκπρόσωπος της Γενικής Ελεγκτικής Υπηρεσίας, ένας εκπρόσωπος της Νομικής Υπηρεσίας του Περιφερειακού Υπουργείου, δύο εκπρόσωποι του Τμήματος Κοινωνίας της Πληροφορίας και Τηλεπικοινωνιών.

(12) Για τον προσδιορισμό των περιοχών-στόχων, η JCCM πραγματοποίησε ανάλυση της αγοράς στο πλαίσιο της οποίας εντοπίστηκαν αφενός οι περιοχές που καλύπτονται από υφιστάμενα ευρυζωνικά δίκτυα στην περιφέρεια της Καστίλλης-Λα Μάντσα και, αφετέρου, οι περιοχές χωρίς ευρυζωνικά δίκτυα. Η ανάλυση της αγοράς βασίστηκε σε πληροφορίες που ελήφθησαν στο πλαίσιο διμερών διαβουλεύσεων με όλους τους φορείς εκμετάλλευσης ευρυζωνικών συνδέσεων που ήταν γνωστοί στην JCCM ως δραστηριοποιούμενοι στην περιοχή ([9]). Οι πληροφορίες αυτές επέτρεψαν τη χαρτογράφηση των υφιστάμενων υποδομών και αποκάλυψαν τα σχέδια ανάπτυξης των φορέων εκμετάλλευσης ευρυζωνικών συνδέσεων σε σχετικό χρονικό ορίζοντα τριών έως τεσσάρων ετών. Επιπλέον, η JCCM ανέλυσε όλα τα ετήσια σχέδια εδαφικής ανάπτυξης που είχαν υποβληθεί τα προηγούμενα έτη από φορείς εκμετάλλευσης δικτύων καταχωρισμένους στη CMT ([10]). Η ανάλυση της αγοράς κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρχαν υφιστάμενα βασικά ευρυζωνικά δίκτυα στις περιοχές-στόχους και ότι δεν είχαν προγραμματιστεί επενδύσεις στην ανάπτυξη ευρυζωνικών συνδέσεων στις περιοχές αυτές κατά τα επόμενα τρία έως τέσσερα έτη μετά τις διαβουλεύσεις.

(13) Η JCCM είχε ήδη εκπονήσει τρεις μελέτες σχετικά με τις εκτιμώμενες δαπάνες για την ανάπτυξη ενός βασικού ευρυζωνικού δικτύου που θα εξασφάλιζε την κάλυψη ολόκληρης της περιφέρειας. Οι εκθέσεις των μελετών αυτών υποβλήθηκαν στην JCCM τον Νοέμβριο του 2008, τον Οκτώβριο του 2009 και τον Φεβρουάριο του 2010. Οι μελέτες έδειξαν ότι μια ασύρματη ευρυζωνική λύση θα ήταν η φθηνότερη επιλογή με εκτιμώμενο κόστος μεταξύ 17 και 20 εκατ. EUR. Δεδομένου ότι ο μέγιστος διαθέσιμος προϋπολογισμός για το έργο ήταν 16 εκατ. EUR, οι 461 περιοχές-στόχοι χωρίστηκαν σε 311 υποχρεωτικές περιοχές κάλυψης και σε 150 επιπλέον προαιρετικές περιοχές. Η διαίρεση των περιοχών-στόχων σε υποχρεωτικές και προαιρετικές περιοχές πραγματοποιήθηκε ανάλογα με το μέγεθος του πληθυσμού. Οι 311 υποχρεωτικές περιοχές-στόχοι είχαν τουλάχιστον 12 κατοίκους, ενώ όλες οι προαιρετικές περιοχές-στόχοι είχαν λιγότερους από 12 κατοίκους.

(14) Τα κονδύλια χορηγήθηκαν ισομερώς από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Αγροτικών και Θαλάσσιων Υποθέσεων (MARM) και την JCCM, καθένα εκ των οποίων παρείχε 8 εκατ. EUR από τον εθνικό και τον περιφερειακό, αντίστοιχα, προϋπολογισμό τους. Τα κονδύλια είχαν διατεθεί για την υλοποίηση του εν λόγω έργου στο πλαίσιο συμφωνίας συνεργασίας μεταξύ του MARM και της JCCM για ένα πρόγραμμα βιώσιμης αγροτικής ανάπτυξης, η οποία υπογράφηκε στις 12 Νοεμβρίου 2009.

(15) Τα κριτήρια ανάθεσης που χρησιμοποίησε η JCCM περιλαμβάνονταν και εξηγούνταν λεπτομερώς στην «Ειδική Διοικητική Συγγραφή Υποχρεώσεων» και στην «Ειδική Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων» που καταρτίστηκαν πριν από τη δημοσίευση της πρόσκλησης υποβολής προσφορών. Τα κριτήρια ανάθεσης προέβλεπαν σύστημα βαθμολόγησης με έως 100 μόρια. Συνολικά, 64 μόρια μπορούσαν να επιτευχθούν με την εκπλήρωση «αντικειμενικών κριτηρίων», όπως ο αριθμός των επιπλέον νοικοκυριών που θα καλύπτονταν από το νέο δίκτυο, η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών λιανικής, το ποσό των απαιτούμενων κεφαλαίων κ.λπ. Συνολικά 36 μόρια μπορούσαν να επιτευχθούν μέσω «υποκειμενικών κριτηρίων», στο πλαίσιο των οποίων η JCCM αξιολόγησε: i) την προτεινόμενη τεχνολογική λύση, ii) την προτεινόμενη υποδομή και διαχείριση προβλημάτων, iii) τον προτεινόμενο βαθμό συνδρομής και υποστήριξης από τον προσφέροντα κατά τη διαδικασία επιστροφής του δικτύου στην JCCM μετά τη λήξη της σύμβασης, iv) ενδεχόμενη δεσμευτική προσφορά για την αγορά του δικτύου από την JCCM μετά τη λήξη της σύμβασης, και v) τον βαθμό λεπτομέρειας που παρείχε ο προσφέρων στο οικείο σχέδιο επιστροφής του δικτύου.

(16) Οι συντελεστές στάθμισης που δόθηκαν σε κάθε κριτήριο ανάθεσης αναφέρονταν στην «Ειδική Διοικητική Συγγραφή Υποχρεώσεων», όπου προσδιοριζόταν ο μέγιστος αριθμός μορίων που θα μπορούσε να επιτευχθεί για κάθε κριτήριο και επιμέρους κριτήριο ανάθεσης.

(17) Όσον αφορά τις τεχνικές προδιαγραφές του βασικού ευρυζωνικού δικτύου, η JCCM απαιτούσε στα τεύχη δημοπράτησης για όλες τις περιοχές υποχρεωτικής κάλυψης ελάχιστη ταχύτητα μετάδοσης/ταχύτητα καταφόρτωσης 2 Mbps, η οποία να μπορεί να αναβαθμιστεί σε τουλάχιστον 4 Mbps και ταχύτητα αναφόρτωσης 512 Kbps. Όρισε τον μέγιστο χρόνο αναμονής στα 150 ms και τη μέγιστη διακύμανση στα 30 ms. Το δίκτυο έπρεπε να εγγυάται τουλάχιστον το 20 % της συμβατικής ονομαστικής ταχύτητας κατά τις ώρες αιχμής ([11]). Η διάρκεια αυτών των περιόδων αιχμής με χαμηλότερες ταχύτητες μετάδοσης ανά τελικό χρήστη δεν έπρεπε να υπερβαίνει τις δύο ώρες ημερησίως. Οι όγκοι δεδομένων που ήταν διαθέσιμοι στους τελικούς πελάτες έπρεπε να είναι απεριόριστοι.

([9]) Στους φορείς εκμετάλλευσης που συμμετείχαν στις διαβουλεύσεις περιλαμβάνονταν οι Abertis Telecom S.A., Telefónica España S.A., Telecom CLM, IberBand S.A., Radio Banda Ancha, Ensinca Networks S.L. και οι φορείς εκμετάλλευσης κινητών δικτύων Orgedor, Yoigo, Vodafone España S.A.U. και Telefónica Móviles S.A.

([10]) Όλοι οι φορείς εκμετάλλευσης ευρυζωνικών συνδέσεων στην περιφέρεια της Καστίλλης-Λα Μάντσα ήταν νομικά υποχρεωμένοι να υποβάλλουν ετησίως στην JCCM σχέδιο ανάπτυξης εδαφικού δικτύου μαζί με έκθεση που να περιγράφει λεπτομερώς την τοποθεσία των υφιστάμενων εγκαταστάσεών τους και να περιέχει χρονοδιάγραμμα για όλες τις σχεδιαζόμενες νέες εγκαταστάσεις.

([11]) Σύμφωνα με την Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων: *«Πρέπει να διασφαλίζεται σε περιόδους μέγιστου ανταγωνισμού για τους χρήστες (ώρες αιχμής) ελάχιστο ποσοστό 20 % της ονομαστικής ταχύτητας για την οποία έχει συναφθεί σύμβαση και σε καμία περίπτωση δεν περιορίζεται ο όγκος κυκλοφορίας που αποστέλλεται ή αναφορτώνεται από τον χρήστη»*.

(18) Επιπλέον, η JCCM απαίτησε από τον επιτυχόντα προσφέροντα να προσφέρει τηλεφωνία/φωνητική επικοινωνία μέσω IP ([12]) και να παρέχει ένα σημείο διασύνδεσης δικτύου στο οποίο τρίτοι φορείς εκμετάλλευσης θα αποκτούσαν χονδρική πρόσβαση στο δίκτυο. Στη ρήτρα 4.2 της «Ειδικής Τεχνικής Συγγραφής Υποχρεώσεων», η JCCM υποχρέωνε τους προσφέροντες να προσφέρουν υπηρεσίες χονδρικής πρόσβασης και να διασφαλίζουν ότι άλλοι φορείς εκμετάλλευσης ηλεκτρονικών επικοινωνιών θα είναι σε θέση να παρέχουν στους τελικούς χρήστες στις περιοχές-στόχους σε επίπεδο λιανικής βασικές ευρυζωνικές υπηρεσίες ίδιας ποιότητας, αξιοπιστίας και διαθεσιμότητας, όπως απαιτούσε η «Ειδική Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων». Ο επιτυχών προσφέρων έπρεπε να ολοκληρώσει την ανάπτυξη του βασικού ευρυζωνικού δικτύου εντός ενός έτους από την υπογραφή της σύμβασης.

(19) Στις τεχνικές προδιαγραφές των τευχών δημοπράτησης διακρίνονταν δύο διαφορετικές συνιστώσες του βασικού ευρυζωνικού δικτύου προς ανάπτυξη: i) το «δίκτυο πρόσβασης» και ii) το «δίκτυο μεταφοράς». Το δίκτυο πρόσβασης οριζόταν ως το τμήμα του ευρυζωνικού δικτύου μεταξύ του κόμβου πρόσβασης και του τελικού χρήστη. Το δίκτυο μεταφοράς οριζόταν ως το τμήμα του ευρυζωνικού δικτύου μεταξύ των κεντρικών κόμβων του φορέα εκμετάλλευσης και του εξοπλισμού πρόσβασης. Το δίκτυο πρόσβασης μπορούσε να είναι ενσύρματο ή ασύρματο και ο επιτυχών προσφέρων έπρεπε να παράσχει όλο τον αναγκαίο εξοπλισμό, εκτός από τον εξοπλισμό τελικού χρήστη. Το δίκτυο μεταφοράς έπρεπε να είναι ένα δίκτυο πολλαπλών υπηρεσιών που θα μπορούσε επίσης να χρησιμοποιηθεί για την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών πέραν των βασικών ευρυζωνικών υπηρεσιών.

(20) Επιπλέον, οι τεχνικές προδιαγραφές των τευχών δημοπράτησης επέτρεπαν την επαναχρησιμοποίηση της υφιστάμενης υποδομής, συμπεριλαμβανομένης της υποδομής που χρησιμοποιήθηκε για τη μετάβαση από την αναλογική επίγεια τηλεόραση στην ψηφιακή επίγεια τηλεόραση στην περιφέρεια της Καστίλλης-Λα Μάντσα (υποδομή DTT).

(21) Σύμφωνα με τις ισπανικές αρχές, η πρόσκληση υποβολής προσφορών στην Επίσημη Εφημερίδα της Καστίλλης-Λα Μάντσα περιείχε σύνδεσμο προς τον ιστότοπο της JCCM ([13]), όπου περιλαμβάνονταν η «Ειδική Διοικητική Συγγραφή Υποχρεώσεων» και η «Ειδική Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων», καθώς και σελίδα «Συχνές ερωτήσεις». Σύμφωνα με τις ισπανικές αρχές, ο εν λόγω ιστότοπος περιείχε ερωτήσεις και απαντήσεις σε σχέση με την ανοικτή διαδικασία υποβολής προσφορών και περιλάμβανε κατάλογο των υποδομών που είχαν χρησιμοποιηθεί για την εφαρμογή του προγράμματος μετάβασης στην επίγεια ψηφιακή τηλεόραση (DTT), καθώς και τα στοιχεία επικοινωνίας των ιδιοκτητών τους, οι οποίοι είχαν τη συμβατική υποχρέωση να χορηγήσουν πρόσβαση στην εν λόγω υποδομή σε όλους τους προσφέροντες για τον σκοπό της δημιουργίας βασικού ευρυζωνικού δικτύου ([14]).

(22) Η JCCM έλαβε πέντε προσφορές. Δύο προσφορές, από την Telecom CLM και την Telefónica España S.A. (Telefónica), πληρούσαν όλες τις τεχνικές απαιτήσεις και εξετάστηκαν κατά τη διαδικασία επιλογής.

(23) Η προσφορά της Telecom CLM περιλάμβανε ασύρματη λύση βάσει της τεχνολογίας WIMAX για το 100 % των υποχρεωτικών περιοχών-στόχων και περίπου το 56 % των επιπλέον προαιρετικών περιοχών-στόχων. Για τις υπόλοιπες προαιρετικές περιοχές, η Telecom CLM πρότεινε μια δορυφορική λύση. Ο συνδυασμός πρόσφερε βασική ευρυζωνική κάλυψη για όλες τις περιοχές-στόχους (υποχρεωτικές και προαιρετικές) που προσδιορίζονταν στα τεύχη δημοπράτησης. Η Telecom CLM προσφέρθηκε να δημιουργήσει και να εκμεταλλεύεται το δίκτυο έναντι 15,85 εκατ. EUR και έλαβε 1,76/10 μόρια για το κριτήριο της τιμής κατά τη διαδικασία επιλογής.

(24) Ενώ η δορυφορική λύση που πρόσφερε η Telecom CLM για το 44 % περίπου των προαιρετικών περιοχών-στόχων δεν πληρούσε τις τεχνικές απαιτήσεις όσον αφορά τον μέγιστο χρόνο αναμονής και τη διακύμανση, η προσφορά της Telecom CLM ήταν αποδεκτή διότι οι εν λόγω τεχνικές απαιτήσεις ίσχυαν μόνο για τις υποχρεωτικές περιοχές-στόχους (βλ. αιτιολογική σκέψη 17 ανωτέρω) και, για τις υποχρεωτικές περιοχές-στόχους, η προσφορά της Telecom CLM βασιζόταν στην τεχνολογία WIMAX, η οποία διασφάλιζε την εκπλήρωση των εν λόγω απαιτήσεων.

([12]) Η τηλεφωνία/φωνητική επικοινωνία μέσω IP είναι μια μέθοδος για την παροχή φωνητικών επικοινωνιών και συνεδριών πολυμέσων μέσω δικτύων πρωτοκόλλου Ίντερνετ, όπως το διαδίκτυο. Επομένως, ο όρος αναφέρεται στην παροχή υπηρεσιών επικοινωνιών μέσω του διαδικτύου και όχι μέσω του δημόσιου τηλεφωνικού δικτύου μεταγωγής.

([13]) www.jccm.es/contratacion: ο ιστότοπος δεν ήταν πλέον προσβάσιμος κατά τον χρόνο της επίσημης έρευνας και, ως εκ τούτου, δεν κατέστη δυνατή η επαλήθευση του περιεχομένου του.

([14]) Η υποχρέωση αυτή περιλαμβανόταν ήδη σε συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ της JCCM και των τοπικών αρχών που κατέχουν το μεγαλύτερο μέρος της σχετικής παθητικής υποδομής. Οι συμφωνίες αυτές συνήφθησαν για τη μετάβαση από την αναλογική επίγεια τηλεόραση στην DTT και προέβλεπαν την υποχρέωση των δήμων να παρέχουν πρόσβαση στην εν λόγω υποδομή για κάθε μελλοντική ανάπτυξη ευρυζωνικού δικτύου. Οι άλλοι ιδιοκτήτες της σχετικής παθητικής υποδομής ήταν η Telecom CLM και η Abertis Telecom S.A., και οι δύο δικαιούχοι της ενίσχυσης DTT, οι οποίες υπείχαν τις ίδιες υποχρεώσεις στις οικείες συμβάσεις ανάθεσης της ενίσχυσης DTT.

(25) Η προσφορά της Telecom CLM προέβλεπε τη δημιουργία σημείου διασύνδεσης στο Τολέδο και περιείχε τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση πρόσβασης στο δίκτυο σε τρίτους φορείς εκμετάλλευσης δικτύων. Η Telecom CLM έλαβε συνολικά 76,13/100 μόρια (44,93 μόρια για τα «αντικειμενικά κριτήρια» και 31,2 μόρια για τα «υποκειμενικά κριτήρια»). Περιλαμβάνονταν 0/7 μόρια για το κριτήριο ανάθεσης της τιμής χονδρικής πρόσβασης, διότι οι προσφερόμενες τιμές χονδρικής πρόσβασης της Telecom CLM ήταν υψηλότερες από εκείνες που πρόσφερε η Telefónica.

(26) Η προσφορά της Telefónica αφορούσε μια μικτή τεχνολογική λύση, προτείνοντας την κάλυψη και των 311 υποχρεωτικών περιοχών-στόχων με χρήση της τεχνολογίας WIMAX (για 218 περιοχές-στόχους), της τεχνολογίας xDSL (για 58 περιοχές-στόχους) και της κινητής τεχνολογίας 3G (για 35 περιοχές-στόχους). Η Telefónica πρότεινε να καλύψει περίπου το ένα τρίτο των προαιρετικών περιοχών, χρησιμοποιώντας την τεχνολογία WIMAX, ενώ περίπου τα δύο τρίτα των περιοχών αυτών δεν θα καλύπτονταν καθόλου. Η Telefónica, στηριζόμενη σε μεγάλο βαθμό στη δική της υφιστάμενη υποδομή για τα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, προσφέρθηκε να δημιουργήσει και να εκμεταλλεύεται το δίκτυο έναντι 16 εκατ. EUR και έλαβε συνολικά 46,22/100 μόρια (26,07 μόρια για τα «αντικειμενικά κριτήρια» και 20,15 μόρια για τα «υποκειμενικά κριτήρια»). Περιλαμβάνονταν 0/10 μόρια για το κριτήριο της τιμής και 2/7 μόρια για το κριτήριο ανάθεσης της τιμής χονδρικής πρόσβασης.

(27) Στις 17 Αυγούστου 2010, κατόπιν της διαδικασίας επιλογής, η JCCM ανέθεσε τη σύμβαση στην Telecom CLM έναντι 15,85 εκατ. EUR. Στις 13 Σεπτεμβρίου 2010 η JCCM και η Telecom CLM υπέγραψαν τη σύμβαση. Η Telecom CLM άρχισε να εκμεταλλεύεται το δίκτυο στις 19 Σεπτεμβρίου 2012.

(28) Η Telecom CLM έλαβε το ποσό των 15,85 εκατ. EUR σε πέντε δόσεις μεταξύ της 20ής Απριλίου 2012 και της 26ης Νοεμβρίου 2012.

(29) Σε δύο περιπτώσεις, η Telecom CLM βελτίωσε οικειοθελώς τις επιδόσεις του βασικού ευρυζωνικού δικτύου που παρείχε βάσει της σύμβασης. Μια πρώτη αναβάθμιση τέθηκε σε εφαρμογή στις 28 Απριλίου 2016, βελτιώνοντας την ελάχιστη ταχύτητα καταφόρτωσης στα 5 Mbps. Μια δεύτερη αναβάθμιση τέθηκε σε εφαρμογή στις 4 Μαΐου 2018, βελτιώνοντας την ελάχιστη ταχύτητα καταφόρτωσης στα 10 Mbps.

(30) Το μέτρο δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή.

2.4. **Διάρκεια**

(31) Η σύμβαση συνάφθηκε για πέντε έτη, με δυνατότητα ανανέωσης για δύο έτη, περίοδος κατά την οποία ο επιτυχών προσφέρων έπρεπε να διασφαλίσει τη λειτουργία του δικτύου. Η σύμβαση ανανεώθηκε δύο φορές, αρχικά το 2017 για ένα έτος έως τον Σεπτέμβριο του 2018, και το 2018 έως τον Σεπτέμβριο του 2019.

2.5. **Δικαιούχος**

(32) Ο εικαζόμενος δικαιούχος είναι η Telecom CLM, ιδιωτική εταιρεία με έδρα το Τολέδο της Ισπανίας, η οποία δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (τηλεόραση, ραδιόφωνο και ευρυζωνικές συνδέσεις). Ελέγχεται από την Equitix Investment Management Limited, εταιρεία επενδύσεων. Η JCCM κατέχει περίπου το 45 % των μετοχών της Telecom CLM.

(33) Το 2008 η Telecom CLM ήταν ιδιοκτήτης 138 αναλογικών επίγειων τηλεοπτικών κέντρων που αποτελούσαν τμήμα του επίγειου τηλεοπτικού δικτύου της περιφέρειας της Καστίλλης-Λα Μάντσα, το οποίο αποτελείται από περίπου 500 κέντρα εκπομπής. Στο πλαίσιο της μετάβασης στην DTT, κατά την περίοδο 2008-2009 η Telecom CLM έλαβε δημόσια στήριξη ύψους i) 13,2 εκατ. EUR για την ψηφιοποίηση των δικών της κέντρων εκπομπής μέσω της εγκατάστασης εξοπλισμού DTT, ii) 6,4 εκατ. EUR για τη λειτουργία και τη συντήρηση του δικτύου της περιφέρειας Καστίλλης-Λα Μάντσα και iii) 2,26 εκατ. EUR για την κατασκευή 20 νέων κέντρων εκπομπής DTT ([15]).

([15]) Η Telecom CLM κατέστη ιδιοκτήτης έξι τέτοιων κέντρων και επαναχρησιμοποιούσε ένα κέντρο για το βασικό ευρυζωνικό δίκτυο.

(34) Την 1η Οκτωβρίου 2014 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2014) 6846 final, στην οποία έκρινε ότι η εν λόγω δημόσια στήριξη που έλαβε η Telecom CLM συνιστούσε κρατική ενίσχυση μη συμβατή με την εσωτερική αγορά και διέταξε την ανάκτησή της. ([16])

(35) Το 2018 το Δικαστήριο, με τις αποφάσεις του της 26ης Απριλίου 2018 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-91/17 P και C-92/17 P, Cellnex Telecom κατά Επιτροπής, και της 20ής Σεπτεμβρίου 2018 στην υπόθεση C-114/17 P, Ισπανία κατά Επιτροπής, επικύρωσε την απόφαση ανάκτησης της Επιτροπής. ([17]) Έως τις 18 Αυγούστου 2022 η Telecom CLM είχε επιστρέψει το σύνολο του κεφαλαίου της ενίσχυσης και των τόκων ανάκτησης που υπόκειντο στη διαδικασία ανάκτησης για την ανάπτυξη της DTT στην περιφέρεια της Καστίλλης-Λα Μάντσα (SA.27408).

2.6. **Έρευνα της Επιτροπής Αγοράς Τηλεπικοινωνιών της Ισπανίας (CMT)**

(36) Στις 20 Δεκεμβρίου 2010 η CMT κίνησε αυτεπάγγελτη διοικητική διαδικασία για να εξετάσει τους όρους λειτουργίας του βασικού ευρυζωνικού δικτύου, όπως συμφωνήθηκαν μεταξύ της JCCM και της Telecom CLM στη σύμβαση που υπογράφηκε στις 13 Σεπτεμβρίου 2010, καθώς και τα ενδεχόμενα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματά της.

(37) Στην απόφασή της της 23ης Ιουνίου 2011 ([18]), η CMT κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η τιμή χονδρικής δυφιορρευματικής πρόσβασης που πρόσφερε η Telecom CLM σε τρίτους ήταν υπερβολικά υψηλή και, στην πραγματικότητα, πολύ κοντά στις τιμές λιανικής της αγοράς για βασικές ευρυζωνικές υπηρεσίες στην περιφέρεια. Σύμφωνα με τη CMT, η τιμή χονδρικής δυφιορρευματικής πρόσβασης που πρόσφερε η Telecom CLM δεν θα παρείχε επαρκές περιθώριο σε τρίτους παρόχους υπηρεσιών λιανικής για την επίτευξη κατάλληλου κέρδους κατά τη χρήση υπηρεσιών χονδρικής πρόσβασης που παρέχονται από την Telecom CLM για την παροχή λιανικών ευρυζωνικών υπηρεσιών σε τελικούς χρήστες. Επιπλέον, η CMT διαπίστωσε ότι ούτε τα τεύχη δημοπράτησης ούτε η σύμβαση που συνάφθηκε μεταξύ της JCCM και της Telecom CLM τον Σεπτέμβριο του 2010 περιείχαν ρήτρα ανάκτησης που να διασφαλίζει ότι ο επιτυχών προσφέρων δεν θα λάμβανε υπεραντιστάθμιση εάν η ζήτηση για ευρυζωνικές υπηρεσίες στην περιοχή αυξανόταν πάνω από τα προβλεπόμενα επίπεδα με αποτέλεσμα να απαιτηθεί από αυτόν να επιστρέψει τα πλεονάζοντα κέρδη.

(38) Στην απόφασή της της 23ης Ιουνίου 2011, η CMT διέταξε i) την Telecom CLM να μειώσει την τιμή πρόσβασης που έπρεπε να καταβάλλουν τρίτοι για τη χονδρική δυφιορρευματική πρόσβαση και ii) την JCCM να εισαγάγει ρήτρα ανάκτησης στη σύμβαση που υπογράφηκε με την Telecom CLM τον Σεπτέμβριο του 2010, η οποία θα υποχρέωνε την Telecom CLM να επιστρέψει το ποσοστό τυχόν πλεοναζόντων κερδών που θα αντιστοιχούσαν στο μερίδιο που αντιπροσώπευε το ποσό των 15,85 εκατ. EUR στο συνολικό κόστος του έργου.

2.7. **Τροποποιημένες τιμές χονδρικής πρόσβασης και μηχανισμός ανάκτησης**

(39) Η Telecom CLM παρείχε χονδρική δυφιορρευματική πρόσβαση στο δίκτυο, ώστε να μπορούν τρίτοι φορείς εκμετάλλευσης να παρέχουν λιανικές ευρυζωνικές υπηρεσίες σε τελικούς χρήστες στις περιοχές-στόχους που πληρούν τις απαιτήσεις ποιότητας, αξιοπιστίας και διαθεσιμότητας για υπηρεσίες λιανικής, όπως ορίζονταν στη συγγραφή υποχρεώσεων. Σε συνέχεια της απόφασης της CMT ότι η τιμή χονδρικής που πρόσφερε αρχικά η Telecom CLM (34,50 EUR) ήταν πολύ κοντά στις τιμές λιανικής που πρόσφερε η ίδια στους τελικούς χρήστες (37,50 EUR) και επίσης υψηλότερη από άλλες τιμές χονδρικής δυφιορρευματικής πρόσβασης στον τομέα, η Telecom CLM επανεξέτασε την προσφορά χονδρικής δυφιορρευματικής πρόσβασης, την τροποποίησε και μείωσε την τιμή της από τις 15 Ιουλίου 2011, και υπέβαλε την προσφορά αυτή στη CMT και στην JCCM, οι οποίες την ενέκριναν, στις 29 Ιουλίου 2011.

(40) Η εκ νέου υποβληθείσα τιμή χονδρικής δυφιορρευματικής πρόσβασης μειώθηκε σε 23,70 EUR από αρχικά 34,50 EUR, ποσό που αντιπροσώπευε μείωση κατά 31,3 % και είχε ως αποτέλεσμα την εφαρμογή τιμών χονδρικής πρόσβασης κατά 36,8 % χαμηλότερων από τις τιμές λιανικής της Telecom CLM.

([16]) Απόφαση C(2014) 6846 final της Επιτροπής, της 1ης Οκτωβρίου 2014, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.27408 (C 24/2010) (πρώην NN 37/2010, πρώην CP 19/2009) που έχει χορηγηθεί από τις αρχές της Καστίλλης — Λα Μάντσα για την ανάπτυξη της επίγειας ψηφιακής τηλεόρασης σε απομακρυσμένες και λιγότερο αστικοποιημένες περιοχές της Καστίλλης — Λα Μάντσα (ανάπτυξη DTT στην Καστίλλη-Λα Μάντσα· SA.27408, 1.10.2014), διαθέσιμη στη διεύθυνση http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/237771/237771_1657032_272_4.pdf.

([17]) Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 26ης Απριλίου 2018, Cellnex Telecom κατά Επιτροπής, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-91/17 P και C-92/17 P, ECLI:EU:C:2018:284· και της 20ής Σεπτεμβρίου 2018, Ισπανία κατά Επιτροπής, C-114/17 P, ECLI:EU:C:2018:753.

([18]) *Resolución relativa al procedimiento de imposición de condiciones para la explotación de una red de banda ancha en zonas rurales de la Comunidad Autónoma de Castilla-La Mancha* (MTZ 2010/2249), της 23ης Ιουνίου 2011, διατίθεται στο: https://www.cnmc.es/sites/default/files/1505025.pdf.

(41) Τα τεύχη δημοπράτησης δεν περιλάμβαναν αρχικά την απαίτηση για μηχανισμό ανάκτησης διότι κρίθηκε περιττό δεδομένου ότι το μέγιστο ποσό ενίσχυσης των 16 εκατ. EUR θεωρήθηκε πιθανό να μην επαρκεί για την ανάπτυξη του δικτύου και, ως εκ τούτου, το έργο δεν ήταν πιθανό να είναι επικερδές για τον δικαιούχο. Ωστόσο, η CMT αποφάσισε ότι η JCCM έπρεπε να επιβάλει στην Telecom CLM μηχανισμό ανάκτησης, ώστε, σε περίπτωση αύξησης της ζήτησης ή μεταβολής των επιχειρηματικών στοιχείων που θα είχε ως αποτέλεσμα μεταβολή των κερδών από τη λειτουργία του δικτύου η οποία θα υπερέβαινε τα μέσα κέρδη του τομέα, ένα ποσοστό των πλεοναζόντων κερδών ισοδύναμο με εκείνο που αντιπροσωπεύει η ληφθείσα ενίσχυση σε σχέση με τη συνολική επένδυση να επιστρέφεται στην JCCM.

(42) Ως εκ τούτου, η JCCM υπέβαλε στη CMT τον ακόλουθο μηχανισμό ανάκτησης:

«Το επιχειρηματικό σχέδιο που περιλαμβανόταν στην προσφορά και βάσει του οποίου ανατέθηκε η συγκεκριμένη σύμβαση λάμβανε υπόψη ποσοστό χρήσης της ευρυζωνικής υπηρεσίας της τάξης του 10 % του πληθυσμού-στόχου. Βάσει αυτού, ο ετήσιος κύκλος εργασιών αναμένεται να ανέλθει στο 6,3 % του προϋπολογισμού της ανάθεσης της σύμβασης (15 845 301,84 EUR).

Κατά το πρώτο τρίμηνο κάθε ημερολογιακού έτους που αντιστοιχεί στην περίοδο λειτουργίας του δικτύου, θα επανεξετάζεται το ποσοστό χρήσης της ευρυζωνικής υπηρεσίας που προσφέρεται στον πληθυσμό-στόχο της σύμβασης. Βάσει αυτής της επανεξέτασης, θα εφαρμόζονται τα ακόλουθα κριτήρια ανάκτησης:

1) Εάν το ποσοστό χρήσης της υπηρεσίας είναι ίσο ή μικρότερο από το 12 % του πληθυσμού-στόχου, δεν θα εφαρμόζεται ανάκτηση.

2) Εάν το ποσοστό χρήσης της υπηρεσίας είναι μεγαλύτερο από το 12 % και ίσο ή μικρότερο από το 15 % του πληθυσμού-στόχου, θα εφαρμόζεται ο ακόλουθος τύπος ανάκτησης:

Επιστροφή (% του προϋπολογισμού κατακύρωσης) = 0,28 x (ποσοστό χρήσης (%) — 12 %)

3) Εάν το ποσοστό χρήσης της υπηρεσίας είναι ίσο ή μικρότερο από το 15 % του πληθυσμού-στόχου, δεν θα εφαρμόζεται ανάκτηση.

Επιστροφή (% του προϋπολογισμού κατακύρωσης) = 0,28 x ποσοστό χρήσης (%) — 2,8 %».

43) Η CMT ενέκρινε τις προτεινόμενες αλλαγές. Η Telecom CLM και η JCCM εφάρμοσαν τα μέτρα που διέταξε η CMT μέσω προσθηκών στη σύμβαση που υπογράφηκε τον Σεπτέμβριο του 2010. Ο νέος μηχανισμός ανάκτησης τέθηκε σε λειτουργία την 1η Ιουνίου 2012.

2.8. **Η καταγγέλλουσα**

44) Η καταγγέλλουσα, Difusión Herciana S.L., είναι ιδιωτική εταιρεία που παρέχει στήριξη για ραδιοτηλεοπτικές υπηρεσίες, με έδρα τη Μαδρίτη της Ισπανίας.

45) Η καταγγέλλουσα ισχυρίστηκε ότι η ανάθεση της σύμβασης στην Telecom CLM συνιστούσε μη συμβατή κρατική ενίσχυση υπέρ της Telecom CLM. Ισχυρίστηκε ότι η διαδικασία υποβολής προσφορών δεν είχε διασφαλίσει την επιλογή της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς και ότι η παρέμβαση της JCCM δεν είχε επικυρωθεί επαρκώς μέσω κατάλληλης δημόσιας διαβούλευσης και χαρτογράφησης. Σύμφωνα με την καταγγέλλουσα, οι περισσότερες περιοχές-στόχοι του έργου ήταν στην πραγματικότητα «γκρίζες» περιοχές κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών για τα ευρυζωνικά δίκτυα του 2009 και όχι «λευκές» περιοχές. Επιπλέον, η καταγγέλλουσα ισχυρίστηκε ότι το έργο δεν ήταν τεχνολογικά ουδέτερο διότι είχε προβλέψει τη χρήση της υφιστάμενης υποδομής DTT. Τέλος, η καταγγέλλουσα ισχυρίστηκε ότι οι τιμές χονδρικής πρόσβασης της Telecom CLM στο καθιερωμένο βασικό ευρυζωνικό δίκτυο ήταν αντιανταγωνιστικές και επέκρινε το ότι η σύμβαση που υπογράφηκε μεταξύ της JCCM και της Telecom CLM τον Σεπτέμβριο του 2010 δεν περιείχε ρήτρα ανάκτησης.

2.9. **Λόγοι που οδήγησαν στην κίνηση της διαδικασίας**

(46) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή έκρινε ότι η ανάθεση της σύμβασης στην Telecom CLM συνιστούσε κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ και ότι η εν λόγω ενίσχυση είχε χορηγηθεί κατά παράβαση των υποχρεώσεων κοινοποίησης και διατήρησης της υφιστάμενης κατάστασης που προβλέπονται στο άρθρο 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ. Ειδικότερα, η Επιτροπή έκρινε ότι η ανάθεση της σύμβασης στην Telecom CLM είχε παράσχει οικονομικό πλεονέκτημα στην Telecom CLM, παρότι η σύμβαση είχε ανατεθεί κατόπιν ανοικτής διαδικασίας υποβολής προσφορών.

(47) Επιπλέον, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα της ανάθεσης της σύμβασης στην Telecom CLM με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα.

(48) Πρώτον, η Επιτροπή έκρινε ότι η JCCM δεν είχε προβεί σε δημόσια διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με τη συγκεκριμένη δημόσια επένδυση για τον προσδιορισμό υφιστάμενων ή μελλοντικών ιδιωτικών επενδυτικών σχεδίων στις περιοχές-στόχους, αλλά είχε διενεργήσει μόνο ανάλυση της αγοράς για τον προσδιορισμό των υφιστάμενων ευρυζωνικών δικτύων με χρήση ήδη διαθέσιμων στοιχείων (βλ. αιτιολογική σκέψη 30 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας). Δεύτερον, η Επιτροπή εξέφρασε την ανησυχία ότι η διαδικασία υποβολής προσφορών που διεξήγαγε η JCCM δεν ήταν σύμφωνη με τις διατάξεις των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα όσον αφορά τη διαφάνεια και την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά (βλ. αιτιολογική σκέψη 31 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας). Τρίτον, η Επιτροπή εξέφρασε την ανησυχία ότι το μέτρο δεν πληρούσε τον όρο των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα όσον αφορά την τεχνολογική ουδετερότητα (βλ. αιτιολογική σκέψη 32 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας). Τέταρτον, η Επιτροπή εξέφρασε την ανησυχία ότι το μέτρο δεν πληρούσε τις απαιτήσεις των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα όσον αφορά τη χονδρική πρόσβαση και έναν μηχανισμό ανάκτησης για την αποφυγή υπεραντιστάθμισης (βλ. αιτιολογική σκέψη 33 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας). Τέλος, η Επιτροπή έκρινε ότι, σύμφωνα με την αρχή που καθιερώθηκε στην υπόθεση Deggendorf ([19]), το ότι η Telecom CLM δεν είχε ακόμη επιστρέψει την ενίσχυση που είχε κηρυχθεί μη συμβατή με την εσωτερική αγορά από την Επιτροπή στην υπόθεση SA.27408 ([20]) έπρεπε να ληφθεί υπόψη κατά την αξιολόγηση της συμβατότητας του μέτρου (βλ. αιτιολογική σκέψη 37 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας).

(49) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν μπορούσε να αποκλείσει το ενδεχόμενο η ανάθεση της σύμβασης στην Telecom CLM τον Σεπτέμβριο του 2010 να ήταν μη συμβατή με την εσωτερική αγορά.

3. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ

3.1. Γενικές παρατηρήσεις

(50) Στην απάντησή του στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, το Βασίλειο της Ισπανίας υπέβαλε παρατηρήσεις της JCCM, υποστηρίζοντας, αφενός, ότι δεν χορηγήθηκε οικονομικό πλεονέκτημα στην Telecom CLM και, αφετέρου, ότι, εάν θεωρηθεί ότι είχε χορηγηθεί κρατική ενίσχυση, η ενίσχυση ήταν συμβατή με την εσωτερική αγορά, δεδομένου ότι ήταν σύμφωνη με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα. Επιπλέον, το Βασίλειο της Ισπανίας υποστήριξε ότι η εικαζόμενη ενίσχυση πρέπει να θεωρηθεί συμβατή με την εσωτερική αγορά βάσει του ΓΚΑΚ ([21]).

3.2. Απουσία οικονομικού πλεονεκτήματος

(51) Κατά το Βασίλειο της Ισπανίας, η απόφαση κίνησης της διαδικασίας δεν προσδιορίζει το ειδικό πλεονέκτημα που φέρεται να αποκόμισε η Telecom CLM και εξηγεί απλώς τους λόγους για τους οποίους δεν μπορούσε να αποκλειστεί η ύπαρξη πλεονεκτήματος. Το Βασίλειο της Ισπανίας επισημαίνει ότι η νέα υποδομή αποκτήθηκε άμεσα και αποκλειστικά από την JCCM και όχι από την Telecom CLM, και ότι η εκμετάλλευση του βασικού ευρυζωνικού δικτύου από την Telecom CLM κατά τη διάρκεια της πενταετίας ήταν μη επικερδής.

(52) Το Βασίλειο της Ισπανίας διευκρινίζει ότι πλεονέκτημα θα μπορούσε να υφίσταται μόνο αν η αντιστάθμιση που καταβλήθηκε στην Telecom CLM για τις υπηρεσίες της υπερέβαινε την τιμή της αγοράς. Ωστόσο, ανοικτή διαδικασία υποβολής προσφορών είχε εγγυηθεί ότι το ποσό των κρατικών πόρων που χορηγήθηκαν περιορίστηκε στο ελάχιστο αναγκαίο για την υλοποίηση του έργου.

(53) Το Βασίλειο της Ισπανίας θεωρεί ότι η ύπαρξη πλεονεκτήματος πρέπει να εκτιμάται συγκρίνοντας την οικονομική κατάσταση του δικαιούχου μετά το μέτρο με την υποθετική οικονομική κατάστασή του σε περίπτωση μη λήψης του μέτρου. Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι τα ποσά που καταβλήθηκαν στην Telecom CLM στο πλαίσιο της ανατεθείσας σύμβασης δεν υπερέβαιναν το κόστος ανάπτυξης του βασικού ευρυζωνικού δικτύου στο πλαίσιο της σύμβασης και ότι, ως εκ τούτου, η Telecom CLM δεν επωφελήθηκε από καλύτερη οικονομική κατάσταση μετά την ανάθεση της σύμβασης τον Σεπτέμβριο του 2010.

([19]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Μαΐου 1997, Textilwerke Deggendorf GmbH (TWD) κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, C-355/95 P, ECLI:EU:C:1997:241.

([20]) Πρβλ. υποσημείωση 16 ανωτέρω.

([21]) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης (ΕΕ L 187 της 26.6.2014, σ. 1) (ΓΚΑΚ).

(54) Τέλος, το Βασίλειο της Ισπανίας αναγνωρίζει ότι η χρηματοδοτική στήριξη που χορηγήθηκε στην Telecom CLM τής έδωσε τη δυνατότητα να εισέλθει σε νέα αγορά. Ωστόσο, υποστηρίζει ότι η διευκόλυνση της εισόδου στην αγορά δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση εάν η αγορά αυτή δεν ήταν επικερδής. ([22])

3.3. **Συμβατότητα του μέτρου βάσει των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα**

(55) Το Βασίλειο της Ισπανίας αμφισβητεί την ανάλυση της Επιτροπής στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, υποστηρίζοντας ότι η Επιτροπή ανέλυσε τη συμβατότητα του μέτρου κατά τον χρόνο ανάθεσης της σύμβασης στην Telecom CLM. Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί ο αντίκτυπος του έργου στον ανταγωνισμό, το ορθό χρονικό σημείο για την ανάλυση θα ήταν η έναρξη λειτουργίας του ανεπτυγμένου βασικού ευρυζωνικού δικτύου τον Σεπτέμβριο του 2012, δηλαδή μετά την εφαρμογή από την JCCM και την Telecom CLM των τροποποιήσεων που είχε διατάξει η CMT.

3.3.1. *Διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη*

(56) Όσον αφορά τη διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη, το Βασίλειο της Ισπανίας ισχυρίζεται ότι η JCCM διεξήγαγε διεξοδική διαβούλευση με όλα τα μέρη που επηρεάζονταν από το μέτρο, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα. Επισημαίνει ότι οι κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα, σε αντίθεση με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2013 για τα ευρυζωνικά δίκτυα ([23]), δεν απαιτούσαν δημόσια διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη, αλλά «διεξοδική διαβούλευση» με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Κατά το Βασίλειο της Ισπανίας, η JCCM διεξήγαγε πολυάριθμες διμερείς διαβουλεύσεις με όλους τους φορείς εκμετάλλευσης που ανέπτυσσαν την περίοδο εκείνη ευρυζωνικές υπηρεσίες στην περιοχή. Οι πρώτες επαφές πραγματοποιήθηκαν μεταξύ Μαΐου και Οκτωβρίου 2009. Οι σχετικοί φορείς εκμετάλλευσης ήταν γνωστοί στην JCCM λόγω της νομικής υποχρέωσης των φορέων εκμετάλλευσης ευρυζωνικών συνδέσεων να υποβάλλουν ετησίως σχέδια εδαφικής ανάπτυξης. Το Βασίλειο της Ισπανίας θεωρεί ότι η προσέγγιση της JCCM έγινε δεκτή από την Επιτροπή σε άλλες περιπτώσεις ως διεξοδική διαβούλευση κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα.

(57) Όσον αφορά την έλλειψη διαβούλευσης με την καταγγέλλουσα, το Βασίλειο της Ισπανίας επισημαίνει ότι η καταγγέλλουσα δεν ήταν καταχωρισμένη ως φορέας εκμετάλλευσης ευρυζωνικών συνδέσεων στη CMT. Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει, παραπέμποντας σε δηλώσεις στις οποίες φέρεται να προέβη ο νόμιμος εκπρόσωπος της καταγγέλλουσας σε συνάντηση με την JCCM τον Μάιο του 2016, ότι η καταγγέλλουσα ουδέποτε παρείχε ευρυζωνικές υπηρεσίες στο παρελθόν και δεν είχε κανένα συμφέρον να το πράξει στο μέλλον.

3.3.2. *Χαρτογράφηση των περιοχών-στόχων*

(58) Λαμβανομένων υπόψη των αμφιβολιών της Επιτροπής σχετικά με τον εκ μέρους της JCCM χαρακτηρισμό των 461 περιοχών-στόχων ως «λευκών» κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα, οι οποίες βασίστηκαν στις διαπιστώσεις της CMT στην απόφασή της της 23ης Ιουνίου 2011, το Βασίλειο της Ισπανίας επιβεβαιώνει ότι και οι 461 περιοχές-στόχοι ήταν «λευκές» περιοχές κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα. Το Βασίλειο της Ισπανίας εξηγεί την αποκλίνουσα εκτίμηση της CMT από το γεγονός ότι η CMT προέβη στη χαρτογράφηση μόνο σε δημοτικό επίπεδο και χαρακτήρισε ως «γκρίζες» περιοχές-στόχους δήμους με ευρυζωνική κάλυψη ίση ή μεγαλύτερη του 50 % του πληθυσμού τους. Αντ' αυτού, η JCCM ανέλυσε τις περιοχές-στόχους του έργου σε πιο αναλυτικό επίπεδο, υποδιαιρώντας τους δήμους της περιφέρειας σε πολλά διαμερίσματα και προσδιορίζοντας τις «λευκές» περιοχές-στόχους σε αυτήν τη βάση.

([22]) Κατά την προκαταρκτική έρευνα, το Βασίλειο της Ισπανίας είχε υποστηρίξει ότι, μολονότι η JCCM δεν ανέθεσε το έργο στην Telecom CLM ως υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ), θα μπορούσε να λάβει μέτρα, σύμφωνα με την οδηγία 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ΕΕ L 108 της 24.4.2002, σ. 51) (οδηγία για την καθολική υπηρεσία), προκειμένου να διασφαλίσει την παροχή υπηρεσιών πέραν εκείνων που καλύπτονται από την έννοια της καθολικής υπηρεσίας, όπως οι ευρυζωνικές υπηρεσίες (βλ. αιτιολογική σκέψη 11 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας). Η Επιτροπή εξέτασε και απέρριψε το επιχείρημα αυτό στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας (βλ. αιτιολογική σκέψη 20 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας). Το Βασίλειο της Ισπανίας δεν σχολίασε το ζήτημα αυτό στις παρατηρήσεις του σχετικά με την απόφαση κίνησης της διαδικασίας και δεν ισχυρίζεται πλέον ότι το έργο ανατέθηκε στην Telecom CLM σύμφωνα με την οδηγία για την καθολική υπηρεσία.

([23]) Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την εφαρμογή των κανόνων στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων όσον αφορά την ταχεία ανάπτυξη των ευρυζωνικών δικτύων (ΕΕ C 25 της 26.1.2013, σ. 1) (κατευθυντήριες γραμμές του 2013 για τα ευρυζωνικά δίκτυα).

3.3.3. *Διαδικασία επιλογής*

(59) Απαντώντας στις αμφιβολίες της Επιτροπής σχετικά με το αν η διαδικασία υποβολής προσφορών που διεξήγαγε η JCCM ήταν σύμφωνη με τις διατάξεις των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα όσον αφορά τη διαφάνεια και την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, το Βασίλειο της Ισπανίας αμφισβητεί ότι τα «υποκειμενικά» κριτήρια ανάθεσης (36/100) ήταν αυθαίρετα απλώς και μόνο γιατί δεν κατανεμήθηκαν βάσει μαθηματικών τύπων. Το Βασίλειο της Ισπανίας παραπέμπει σε προγενέστερες αποφάσεις της Επιτροπής ([24]), στις οποίες θεωρεί ότι τα εν λόγω ποιοτικά κριτήρια ανάθεσης δεν θεωρήθηκαν αυθαίρετα και θεωρεί ότι τα «υποκειμενικά» κριτήρια ανάθεσης που χρησιμοποίησε η JCCM στη διαδικασία υποβολής προσφορών ήταν σύμφωνα με τους κανόνες που έχουν καθιερωθεί στη νομολογία του Δικαστηρίου ([25]). Επιπλέον, η JCCM προσδιόρισε στα τεύχη δημοπράτησης τη σχετική βαρύτητα που θα απέδιδε σε καθένα από τα ποιοτικά κριτήρια. Όσον αφορά τις επικρίσεις της Επιτροπής σχετικά με τη χαμηλή βαρύτητα που δόθηκε στο κριτήριο της τιμής στο πλαίσιο των κριτηρίων ανάθεσης (10/100), το Βασίλειο της Ισπανίας επισημαίνει ότι ο εικαζόμενος δικαιούχος υπέβαλε την προσφορά με τη χαμηλότερη τιμή μεταξύ των προσφορών που δεν αποκλείστηκαν από τη διαδικασία τελικής επιλογής για τον λόγο ότι δεν πληρούσαν τις τεχνικές απαιτήσεις του βασικού ευρυζωνικού δικτύου και υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δέχθηκε, σε άλλες περιπτώσεις, μικρή βαρύτητα του κριτηρίου της τιμής ([26]). Επιπλέον, το Βασίλειο της Ισπανίας επισημαίνει ότι η CMT δεν εντόπισε κανένα σχετικό ζήτημα στην απόφασή της της 23ης Ιουνίου 2011 και παραπέμπει σε προγενέστερες αποφάσεις της Επιτροπής στις οποίες η χαμηλή βαρύτητα του κριτηρίου της τιμής δεν θεωρήθηκε προβληματική. ([27])

3.3.4. *Τεχνολογική ουδετερότητα*

(60) Όσον αφορά την τεχνολογική ουδετερότητα του έργου που αποτέλεσε αντικείμενο της διαδικασία υποβολής προσφορών, το Βασίλειο της Ισπανίας θεωρεί ότι ο σχεδιασμός του μέτρου δεν ευνόησε καμία συγκεκριμένη τεχνολογία ή πλατφόρμα δικτύου. Παραπέμπει στις τεχνικές προδιαγραφές που περιλαμβάνονται στα τεύχη δημοπράτησης για να επισημάνει ότι η JCCM δεν απαίτησε από τους προσφέροντες να αναπτύξουν συγκεκριμένη τεχνολογική λύση. Αντιθέτως, τους κάλεσε να προτείνουν τη λύση που κρίνουν καταλληλότερη για κάθε εδαφική περιοχή. Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι η σύμβαση που αποτέλεσε αντικείμενο διαδικασίας υποβολής προσφορών επέτρεπε οποιαδήποτε τεχνολογική λύση, εφόσον η λύση αυτή πληρούσε τις τεχνικές απαιτήσεις του δικτύου. Για παράδειγμα, το Βασίλειο της Ισπανίας αναφέρεται στις διάφορες τεχνολογικές λύσεις και στους διάφορους συνδυασμούς τεχνολογιών που πρόσφεραν οι δύο προκριθέντες προσφέροντες στο πλαίσιο της διαδικασίας υποβολής προσφορών.

(61) Το Βασίλειο της Ισπανίας δικαιολογεί τη μνεία, στα τεύχη δημοπράτησης, της δυνατότητας επαναχρησιμοποίησης της υπάρχουσας υποδομής DTT από την ανάγκη συμμόρφωσης με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα. Το Βασίλειο της Ισπανίας επισημαίνει ότι, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα, οι αρχές έπρεπε να εξετάσουν το ενδεχόμενο επαναχρησιμοποίησης της υφιστάμενης υποδομής στο μέτρο του δυνατού. Το Βασίλειο της Ισπανίας τονίζει ότι η δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης της υφιστάμενης υποδομής έχει προσφερθεί σε όλους τους ενδιαφερόμενους προσφέροντες και ότι όλες οι προσφορές που ελήφθησαν, πλην μίας, περιείχαν προσφορές που βασίζονταν σε αυτήν την υφιστάμενη υποδομή.

3.3.5. *Χονδρική πρόσβαση και ρήτρα ανάκτησης*

(62) Όσον αφορά τις αμφιβολίες της Επιτροπής σχετικά με τη συμβατότητα των όρων χονδρικής πρόσβασης που πρόσφερε η Telecom CLM και την έλλειψη συμβατικού μηχανισμού ανάκτησης, το Βασίλειο της Ισπανίας περιορίζει τις παρατηρήσεις του στο να επισημάνει ότι τα ζητήματα αυτά επιλύθηκαν έως τις 29 Ιουλίου 2011. Ανταποκρινόμενη στην απόφαση της CMT της 23ης Ιουνίου 2011, η Telecom CLM μείωσε σημαντικά τις τιμές χονδρικής πρόσβασης τρίτων και στη σύμβαση μεταξύ της JCCM και της Telecom CLM εισάχθηκε ρήτρα ανάκτησης.

([24]) Όπως η επίμαχη απόφαση στην υπόθεση Esedra κατά Επιτροπής, T-169/00, ECLI:EU:T:2002:40.

([25]) Το Βασίλειο της Ισπανίας παραπέμπει στην υπόθεση Concordia Bus Finland, C-513/99, ECLI:EU:C:2002:495.

([26]) Κατά την προκαταρκτική έρευνα, το Βασίλειο της Ισπανίας εξήγησε ότι ο λόγος για τη χαμηλή βαρύτητα του κριτηρίου της τιμής ήταν, αφενός, ότι η JCCM θα αποκτούσε το δίκτυο και, ως εκ τούτου, ενδιαφερόταν για άλλα ποιοτικά κριτήρια και, αφετέρου, ότι η διαθέσιμη ενίσχυση των 16 εκατ. EUR δεν θεωρήθηκε επαρκής για την ανάπτυξη του δικτύου, λόγος για τον οποίο αναμενόταν ότι το κριτήριο της τιμής θα διαδραμάτιζε αμελητέο ρόλο (βάσει της προσδοκίας ότι όλοι οι προσφέροντες θα χρειάζονταν ολόκληρο το ποσό των 16 εκατ. EUR για την ανάπτυξη του δικτύου) και ότι, στο πλαίσιο αυτό, η υπερβολική έμφαση στο κριτήριο της τιμής θα παρείχε σημαντικό πλεονέκτημα στους φορείς εκμετάλλευσης με υφιστάμενες υποδομές στην περιοχή. Το Βασίλειο της Ισπανίας παραπέμπει επίσης στην υπόθεση N323/2009, βλ. υποσημείωση 27 κατωτέρω.

([27]) Το Βασίλειο της Ισπανίας παραπέμπει στην απόφαση C(2009) 10259 final της Επιτροπής, της 14ης Δεκεμβρίου 2009, στην υπόθεση N323/2009 (SA.28665), Ευρυζωνικές συνδέσεις στις αγροτικές περιοχές της Asturias, με την οποία η Επιτροπή κήρυξε συμβατή ενίσχυση που χορηγήθηκε μέσω διαδικασίας υποβολής προσφορών, στο πλαίσιο της οποίας ο συντελεστής της τιμής, σε συνδυασμό με την οικονομική βιωσιμότητα του έργου, είχε μέγιστη βαρύτητα 15 μόρια επί συνόλου 90. Η απόφαση είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/231480/231480_1087482_29_1.pdf.

3.3.6. *Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία*

(63) Το Βασίλειο της Ισπανίας εκτιμά επίσης ότι η ανάθεση της σύμβασης, στο μέτρο που συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΑΚ και είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του εν λόγω κανονισμού. Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 58, ο ΓΚΑΚ εφαρμόζεται αναδρομικά στις παράνομες μεμονωμένες ενισχύσεις και ότι την 1η Ιουλίου 2014, ημερομηνία έναρξης ισχύος του ΓΚΑΚ, πληρούνταν όλες οι προϋποθέσεις του άρθρου 52 του ΓΚΑΚ, οι οποίες εφαρμόζονται στα μέτρα για ευρυζωνικά δίκτυα.

3.3.7. Αρχή της υπόθεσης Deggendorf

(64) Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι η αρχή που καθιερώθηκε στην υπόθεση Deggendorf ([28]) δεν μπορεί να εφαρμοστεί κατά την εκτίμηση της συμβατότητας ενός μέτρου ενίσχυσης. Ως εκ τούτου, το ότι η Telecom CLM δεν είχε επιστρέψει την ενίσχυση που κηρύχθηκε μη συμβατή με την εσωτερική αγορά με την απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση SA.27408 ([29]) θα πρέπει να θεωρηθεί άνευ σημασίας για την αξιολόγηση της συμβατότητας του μέτρου.

4. **ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ**

(65) Η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις σχετικά με την απόφαση κίνησης της διαδικασίας από ένα ενδιαφερόμενο μέρος, τον εικαζόμενο δικαιούχο της ενίσχυσης, την Telecom CLM.

4.1. **Γενικές παρατηρήσεις**

(66) Η Telecom CLM επικεντρώνει τα επιχειρήματά της σε μεγάλο βαθμό στα ίδια σημεία με το Βασίλειο της Ισπανίας. Πρώτον, η Telecom CLM υποστηρίζει ότι η Telecom CLM δεν έλαβε κανένα οικονομικό πλεονέκτημα. Δεύτερον, η Telecom CLM θεωρεί ότι το μέτρο δεν ήταν επιλεκτικό και δεν επηρέασε τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών. Τρίτον, η Telecom CLM υποστηρίζει ότι, ακόμα και αν η ανάθεση της σύμβασης έπρεπε να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση, θα ήταν συμβατή με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ και της απόφασης 2005/842/ΕΚ της Επιτροπής (στο εξής: απόφαση ΥΓΟΣ του 2005) ([30]), βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ και των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα, καθώς και βάσει του ΓΚΑΚ.

4.2. **Απουσία ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ**

4.2.1. *Οικονομικό πλεονέκτημα*

(67) Η Telecom CLM υποστηρίζει ότι η σύμβαση που ανατέθηκε στην Telecom CLM τον Αύγουστο του 2010 και υπογράφηκε από την Telecom CLM και την JCCM τον Σεπτέμβριο του 2010 συνιστούσε πράξη ανάθεσης με την οποία η JCCM ανέθεσε στην Telecom CLM την παροχή ΥΓΟΣ. Με βάση τη διαπίστωση αυτήν, η Telecom CLM υποστηρίζει ότι οι αρχές που διατύπωσε το Δικαστήριο στην απόφαση Altmark ([31]) έχουν εφαρμογή στην αντιστάθμιση που κατέβαλε η JCCM στην

([28]) Πρβλ. υποσημείωση 19 ανωτέρω.
([29]) Πρβλ. υποσημείωση 16 ανωτέρω.
([30]) Απόφαση 2005/842/ΕΚ της Επιτροπής, της 28ης Νοεμβρίου 2005, για την εφαρμογή του άρθρου 86 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ L 312 της 29.11.2005, σ. 67) (απόφαση ΥΓΟΣ του 2005).
([31]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans GmbH και Regierungspräsidium Magdeburg κατά Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415.

Telecom CLM ως αντάλλαγμα για την παροχή της συμφωνηθείσας ΥΓΟΣ. Η Telecom CLM υποστηρίζει επίσης ότι πληρούνται και οι τέσσερις προϋποθέσεις ([32]) που έθεσε το Δικαστήριο στην απόφαση Altmark, και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η ανάθεση της σύμβασης δεν συνιστούσε οικονομικό πλεονέκτημα για την Telecom CLM και, ως εκ τούτου, δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

(68) Επικουρικώς, η Telecom CLM υποστηρίζει ότι δεν αποκόμισε κανένα οικονομικό πλεονέκτημα, διότι i) η ανεπτυγμένη ευρυζωνική υποδομή αποκτήθηκε άμεσα από την JCCM, ii) υπήρξε ανοικτή διαδικασία υποβολής προσφορών για την επιλογή του δικαιούχου η οποία διεξήχθη σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, iii) η οικονομική κατάσταση της Telecom CLM μετά την ανάθεση της σύμβασης δεν ήταν καλύτερη από εκείνη που θα ήταν χωρίς την ανάθεση της σύμβασης και iv) η αγορά στην οποία η Telecom CLM απέκτησε ευκολότερη πρόσβαση ήταν μη επικερδής. Τέλος, η Telecom CLM υποστηρίζει ότι, ακόμα και αν υπήρξε οικονομικό πλεονέκτημα, η Επιτροπή δεν το προσδιόρισε.

4.2.2. *Επιλεκτικότητα, νόθευση του ανταγωνισμού και επιπτώσεις στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών*

(69) Όσον αφορά τις λοιπές προϋποθέσεις του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, η Telecom CLM αμφισβητεί ότι η ανάθεση της σύμβασης ήταν επιλεκτική, ότι νόθευσε ή απείλησε να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και ότι επηρέασε τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών, με βάση το ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς ούτε εξήγησε τους λόγους για τους οποίους πληρούνταν οι εν λόγω προϋποθέσεις.

4.3. **Συμβατότητα της εικαζόμενης ενίσχυσης**

(70) Η Telecom CLM είναι της γνώμης ότι η εικαζόμενη ενίσχυση ήταν συμβατή με την εσωτερική αγορά.

4.3.1. *Άρθρο 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ και απόφαση ΥΓΟΣ του 2005*

(71) Η Telecom CLM υποστηρίζει ότι, ακόμα και αν η Επιτροπή θεωρούσε ότι η ανάθεση της σύμβασης στην Telecom CLM δεν πληρούσε και τις τέσσερις προϋποθέσεις της απόφασης Altmark, αυτή ήταν συμβατή με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ και της απόφασης ΥΓΟΣ του 2005. Η Telecom CLM υποστηρίζει ότι η JCCM τής ανέθεσε την παροχή ΥΓΟΣ με την υπογραφή της σύμβασης τον Σεπτέμβριο του 2010 και ότι η αντιστάθμιση ύψους 15,85 εκατ. EUR που καταβλήθηκε στην Telecom CLM δεν υπερέβαινε το κόστος με το οποίο επιβαρύνθηκε η Telecom CLM για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας που αναλήφθηκαν στη σύμβαση. Σύμφωνα με την Telecom CLM, η ανάθεση της σύμβασης ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης ΥΓΟΣ του 2005, διότι ο μέσος ετήσιος κύκλος εργασιών της Telecom CLM προ φόρων κατά τα δύο έτη που προηγήθηκαν της ανάθεσης της σύμβασης ήταν χαμηλότερος από το όριο των 100 εκατ. EUR και το ποσό της αντιστάθμισης που έλαβε η Telecom CLM ήταν χαμηλότερο από το όριο των 30 εκατ. EUR που ορίζεται στην απόφαση ΥΓΟΣ του 2005.

4.3.2. *Άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ και κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα*

(72) Οι παρατηρήσεις της Telecom CLM σχετικά με τη συμβατότητα της ανάθεσης της σύμβασης βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ και των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα επαναλαμβάνουν σε μεγάλο βαθμό τα επιχειρήματα που προέβαλε το Βασίλειο της Ισπανίας στην απάντησή του επί της απόφασης κίνησης της διαδικασίας.

([32]) Οι τέσσερις προϋποθέσεις της απόφασης Altmark είναι οι εξής:
η δικαιούχος επιχείρηση πρέπει να έχει όντως αναλάβει την εκτέλεση των υπηρεσιών δημόσιας υπηρεσίας, αυτές δε οι υποχρεώσεις πρέπει να είναι σαφώς προκαθορισμένες·
οι βασικές παράμετροι για τον υπολογισμό της αντιστάθμισης λόγω της υποχρέωσης παροχής υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος πρέπει να έχουν προσδιορισθεί προηγουμένως αντικειμενικά και με διαφάνεια, προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο η αντιστάθμιση αυτή να συνιστά παροχή οικονομικού πλεονεκτήματος δυνάμενου να ευνοήσει τη δικαιούχο επιχείρηση έναντι των ανταγωνιστριών της·
η αντιστάθμιση δεν μπορεί να υπερβαίνει το μέτρο του αναγκαίου για την κάλυψη του συνόλου ή μέρους του κόστους για την εκπλήρωση υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων και ενός ευλόγου κέρδους για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών· και
όταν η επιλογή της επιχείρησης στην οποία πρόκειται να ανατεθεί η εκπλήρωση υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας σε συγκεκριμένη περίπτωση δεν πραγματοποιείται στο πλαίσιο διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης παρέχουσας τη δυνατότητα επιλογής του υποψηφίου που είναι σε θέση να παράσχει τις σχετικές υπηρεσίες με το μικρότερο για το κοινωνικό σύνολο κόστος, το επίπεδο της απαραίτητης αντιστάθμισης πρέπει να καθορίζεται βάσει ανάλυσης των δαπανών στις οποίες θα προέβαινε μια μέση επιχείρηση, με χρηστή διαχείριση και κατάλληλα εξοπλισμένη με μεταφορικά μέσα προς ικανοποίηση των απαιτήσεων σχετικά με την παροχή δημόσιας υπηρεσίας προκειμένου να εκπληρώσει τις ως άνω υποχρεώσεις, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων και ενός ευλόγου κέρδους από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών.

(73) Οι παρατηρήσεις της Telecom CLM σχετικά με τη χαρτογράφηση των περιοχών-στόχων της JCCM και τις διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι κατ' ουσίαν πανομοιότυπες με τις παρατηρήσεις του Βασιλείου της Ισπανίας που παρουσιάζονται συνοπτικά στα σημεία 3.3.1 και 3.3.2 ανωτέρω.

(74) Όσον αφορά την ανοικτή διαδικασία υποβολής προσφορών που διεξήγαγε η JCCM, η Telecom CLM υποστηρίζει ότι η χρήση *ποιοτικών* κριτηρίων ανάθεσης από την JCCM ήταν σύμφωνη με τους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις και ιδίως με την οδηγία 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([33]), καθώς και με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα. Η Telecom CLM υποστηρίζει ότι η Επιτροπή ερμηνεύει εσφαλμένα την έννοια της *πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς* εξομοιώνοντάς τη με την έννοια της *χαμηλότερης τιμής*. Όλα τα περαιτέρω επιχειρήματα ως προς αυτό είναι κατ' ουσίαν πανομοιότυπα με τα επιχειρήματα του Βασιλείου της Ισπανίας που παρουσιάζονται συνοπτικά στο σημείο 3.3.3 ανωτέρω.

(75) Οι παρατηρήσεις της Telecom CLM σχετικά με την τεχνολογική ουδετερότητα της διαδικασίας υποβολής προσφορών, την υποχρέωση χονδρικής πρόσβασης και τη ρήτρα ανάκτησης ταυτίζονται επίσης κατ' ουσίαν με τις παρατηρήσεις του Βασιλείου της Ισπανίας, όπως παρουσιάζονται συνοπτικά στα σημεία 3.3.4 και 3.3.5 ανωτέρω.

4.3.3. *Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία*

(76) Η Telecom CLM υποστηρίζει επίσης ότι το μέτρο υπόκειτο στην αναδρομική εφαρμογή του ΓΚΑΚ και ότι όλες οι απαιτήσεις του ΓΚΑΚ πληρούνταν κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του ΓΚΑΚ, την 1η Ιουλίου 2014. Η Telecom CLM θεωρεί ότι η εφαρμογή του ΓΚΑΚ στην Telecom CLM δεν αποκλείστηκε λόγω της εκκρεμούσας ανάκτησης της παράνομης ενίσχυσης που της χορηγήθηκε στην υπόθεση SA.27408 ([34]). Η Telecom CLM υποστηρίζει συναφώς ότι το άρθρο 1 παράγραφος 4 στοιχείο α) του ΓΚΑΚ εφαρμόζεται μόνο σε καθεστώτα ενισχύσεων, ενώ το μέτρο ήταν μεμονωμένο μέτρο. Επιπλέον, την 1η Ιουλίου 2014, κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος του ΓΚΑΚ και, ως εκ τούτου, κατά τον χρόνο εφαρμογής του επί του μέτρου, δεν υπήρχε ακόμη εντολή ανάκτησης σχετικά με παράνομη κρατική ενίσχυση στην υπόθεση SA.27408, διότι η τελική απόφαση με εντολή ανάκτησης στην υπόθεση SA.27408 εκδόθηκε μόλις την 1η Οκτωβρίου 2014.

4.3.4. *Νομολογιακή αρχή στην υπόθεση Deggendorf*

(77) Η Telecom CLM υποστηρίζει ότι η ενίσχυση που έλαβε στην υπόθεση SA.27408 και η μη επιστροφή της ήταν άνευ σημασίας για τη συμβατότητα του μέτρου. Η Telecom CLM θεωρεί επίσης ότι οποιαδήποτε επιστροφή της παράνομης ενίσχυσης που ελήφθη στην υπόθεση SA.27408 δεν ήταν πλέον αναγκαία, διότι η Telecom CLM είχε μεταβιβάσει το σύνολο του ραδιοτηλεοπτικού εξοπλισμού DTT που της ανήκε στην JCCM έως τον Μάιο του 2013.

5. **ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ**

5.1. **Ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ**

(78) Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές».

(79) Από αυτό συνάγεται ότι για να χαρακτηριστεί ένα μέτρο ως κρατική ενίσχυση πρέπει να πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθοι όροι: i) ο δικαιούχος του μέτρου πρέπει να είναι «επιχείρηση», ii) το μέτρο πρέπει να χορηγείται με κρατικούς πόρους και να μπορεί να καταλογιστεί στο κράτος, iii) το μέτρο πρέπει να παρέχει οικονομικό πλεονέκτημα στην επιχείρηση, iv) το οικονομικό πλεονέκτημα πρέπει να είναι επιλεκτικό, v) και το μέτρο πρέπει να επηρεάζει τις συναλλαγές και τον ανταγωνισμό.

5.1.1. *Επιχείρηση*

(80) Επιχειρήσεις κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ είναι οι οντότητες που ασκούν οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τις διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής τους ([35]).

([33]) Οδηγία 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (ΕΕ L 134 της 30.4.2004, σ. 114).

([34]) Πρβλ. υποσημείωση 16 ανωτέρω.

([35]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιανουαρίου 2006, Cassa di Risparmio di Firenze κ.λπ., C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, σκέψη 107.

(81) Ο άμεσος δικαιούχος του μέτρου είναι η Telecom CLM.

(82) Στις 17 Αυγούστου 2010 ανατέθηκε στην Telecom CLM σύμβαση για τη δημιουργία και την εκμετάλλευση βασικού ευρυζωνικού δικτύου σε μη εξυπηρετούμενα αγροτικά διαμερίσματα δήμων της περιφέρειας της Καστίλλης-Λα Μάντσα έναντι 15,85 εκατ. EUR. Η Telecom CLM έπρεπε να αναπτύξει και να δημιουργήσει την υποδομή ενός βασικού ευρυζωνικού δικτύου για την JCCM και της δόθηκε το δικαίωμα να εκμεταλλεύεται το δίκτυο αυτό για αρχικό διάστημα πέντε ετών. Το εν λόγω δικαίωμα εκμετάλλευσης του δικτύου παρατάθηκε αργότερα δύο φορές κατά ένα έτος έως τον Σεπτέμβριο του 2019.

(83) Η Telecom CLM έκανε άμεση χρήση της υποδομής για την παροχή υπηρεσιών χονδρικής σε αιτούντες πρόσβαση και λιανικών ευρυζωνικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης τηλεφωνίας/φωνητικής επικοινωνίας μέσω IP, σε τελικούς χρήστες στις περιοχές-στόχους. Αυτό συνιστά οικονομική δραστηριότητα. Ως εκ τούτου, η Telecom CLM θεωρείται επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

5.1.2. *Κρατικοί πόροι και καταλογισμός στο κράτος*

(84) Οι κρατικοί πόροι περιλαμβάνουν όλους τους πόρους του δημόσιου τομέα ([36]), συμπεριλαμβανομένων των πόρων κρατικών φορέων (φορέων της τοπικής αυτοδιοικήσεως, ομοσπονδιακών, περιφερειακών ή άλλων) ([37]) και, υπό ορισμένες συνθήκες, τους πόρους ιδιωτικών φορέων. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες μια δημόσια αρχή χορηγεί ένα πλεονέκτημα σε δικαιούχο, το μέτρο μπορεί να καταλογιστεί στο κράτος, ακόμα και αν η εν λόγω αρχή διαθέτει νομική αυτονομία από άλλες δημόσιες αρχές.

(85) Στην προκειμένη περίπτωση, το μέτρο χρηματοδοτήθηκε ισομερώς από την ισπανική εθνική κυβέρνηση και την JCCM, κρατικό φορέα και δημόσια αρχή σε περιφερειακό επίπεδο, και χορηγήθηκε μέσω διαδικασίας υποβολής προσφορών που διοργάνωσε η JCCM. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το μέτρο χορηγήθηκε με κρατικούς πόρους και μπορούσε να καταλογιστεί στο Βασίλειο της Ισπανίας.

5.1.3. *Οικονομικό πλεονέκτημα*

(86) Πλεονέκτημα, κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, είναι κάθε οικονομικό όφελος το οποίο δεν θα είχε αποκομίσει επιχείρηση υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς, ελλείψει κρατικής παρέμβασης ([38]).

5.1.3.1. Μη ανάθεση της παροχής ΥΓΟΣ στην Telecom CLM

(87) Σύμφωνα με τη νομολογία Altmark ([39]), η κρατική χρηματοδότηση για την παροχή ΥΓΟΣ κατά την έννοια του άρθρου 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ δεν συνιστά πλεονέκτημα κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, υπό τον όρο ότι πληρούνται τέσσερις βασικές προϋποθέσεις ([40]).

(88) Οι τέσσερις προϋποθέσεις της απόφασης Altmark είναι οι εξής:

1) η δικαιούχος επιχείρηση πρέπει να έχει όντως αναλάβει την εκτέλεση των υπηρεσιών δημόσιας υπηρεσίας, αυτές δε οι υποχρεώσεις πρέπει να είναι σαφώς προκαθορισμένες·

2) οι βασικές παράμετροι για τον υπολογισμό της αντιστάθμισης λόγω της υποχρέωσης παροχής υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος πρέπει να έχουν προσδιορισθεί προηγουμένως αντικειμενικά και με διαφάνεια, προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο η αντιστάθμιση αυτή να συνιστά παροχή οικονομικού πλεονεκτήματος δυνάμενου να ευνοήσει τη δικαιούχο επιχείρηση έναντι των ανταγωνιστριών της·

3) η αντιστάθμιση δεν μπορεί να υπερβαίνει το μέτρο του αναγκαίου για την κάλυψη του συνόλου ή μέρους του κόστους για την εκπλήρωση υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων και ενός ευλόγου κέρδους για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών· και

4) όταν η επιλογή της επιχείρησης στην οποία πρόκειται να ανατεθεί η εκπλήρωση υποχρεώσεως παροχής δημόσιας υπηρεσίας σε συγκεκριμένη περίπτωση δεν πραγματοποιείται στο πλαίσιο διαδικασίας σύναψης δημοσίας σύμβασης, παρέχουσας τη δυνατότητα επιλογής του υποψηφίου που είναι σε θέση να παράσχει τις σχετικές υπηρεσίες με το μικρότερο για το κοινωνικό σύνολο κόστος, το επίπεδο της απαραίτητης αντισταθμίσεως πρέπει να καθορίζεται βάσει ανάλυσης των δαπανών στις οποίες θα προέβαινε μια μέση επιχείρηση, με χρηστή διαχείριση και τα κατάλληλα μέσα, προκειμένου να εκπληρώσει τις αναγκαίες υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας, λαμβάνοντας υπόψη τα σχετικά έσοδα και ένα εύλογο κέρδος από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών.

([36]) Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Δεκεμβρίου 1996, Air France κατά Επιτροπής, T-358/94, ECLI:EU:T:1996:194, σκέψη 56.
([37]) Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 6ης Μαρτίου 2002, Territorio Histórico de Álava κ.λπ. κατά Επιτροπής, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-92/00 και T-103/00, ECLI:EU:T:2002:61, σκέψη 57.
([38]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Απριλίου 1999, Ισπανία κατά Επιτροπής, C-342/96, ECLI:EU:C:1999:210, σκέψη 41.
([39]) Πρβλ. υποσημείωση 31 ανωτέρω.
([40]) Πρβλ. υποσημείωση 32 ανωτέρω.

(89) Η πρώτη προϋπόθεση απαιτεί να έχει ανατεθεί επισήμως στον δικαιούχο μηχανισμού κρατικής χρηματοδότησης για ΥΓΟΣ η παροχή και η εκπλήρωση ΥΓΟΣ, της οποίας οι υποχρεώσεις πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένες.

(90) Ωστόσο, το Βασίλειο της Ισπανίας δεν θεωρεί ότι έχει ανατεθεί ΥΓΟΣ (βλ. σημείο 3.2 ανωτέρω). Η Telecom CLM υποστηρίζει ότι η σύμβαση που συνάφθηκε με εκείνη συνιστούσε πράξη ανάθεσης με την οποία η JCCM ανέθεσε στην Telecom CLM την παροχή ΥΓΟΣ (βλ. αιτιολογική σκέψη 67 ανωτέρω).

(91) Η ύπαρξη πράξης ανάθεσης σύμφωνα με την πρώτη προϋπόθεση της απόφασης Altmark που αναφέρεται ανωτέρω απαιτεί την ανάθεση αποστολής δημόσιας υπηρεσίας μέσω πράξης, η οποία μπορεί να λαμβάνει τη μορφή σύμβασης. Ωστόσο, η πράξη αυτή πρέπει να προσδιορίζει τουλάχιστον, μεταξύ άλλων, τις παραμέτρους για τον υπολογισμό, τον έλεγχο και την αναθεώρηση της αντιστάθμισης, καθώς και τις ρυθμίσεις για την αποφυγή και την ανάκτηση ενδεχόμενης υπεραντιστάθμισης ([41]).

(92) Η σύμβαση μεταξύ της JCCM και της Telecom CLM δεν περιείχε ρήτρα ανάκτησης και, κατ' επέκταση, δεν περιείχε ρυθμίσεις για την αποφυγή και την ανάκτηση ενδεχόμενης υπεραντιστάθμισης. Μηχανισμός ανάκτησης ενσωματώθηκε στη σύμβαση μόλις τον Ιούλιο του 2011 ως απόκριση στην παρέμβαση της CMT, δηλαδή σχεδόν ένα έτος μετά την ανάθεση και την υπογραφή της σύμβασης τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο του 2010, αντίστοιχα.

(93) Επιπλέον, η σύμβαση που ανατέθηκε στην Telecom CLM δεν αναφέρεται στην ανάθεση ΥΓΟΣ ή άλλων υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας στην Telecom CLM ούτε καθορίζει τις παραμέτρους για τον υπολογισμό, τον έλεγχο και την αναθεώρηση της αντιστάθμισης που έπρεπε να καταβληθεί στην Telecom CLM για την παροχή ΥΓΟΣ. Αυτό δείχνει επίσης ότι η JCCM δεν είχε την πρόθεση να αναθέσει ΥΓΟΣ ή άλλες υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας στην Telecom CLM κατά την ανάθεση της σύμβασης. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η JCCM ανέθεσε στην Telecom CLM την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας κατά την ανάθεση και την υπογραφή της σύμβασης που αποτέλεσε αντικείμενο διαδικασίας υποβολής προσφορών.

(94) Επειδή τα τέσσερα κριτήρια της απόφασης Altmark έχουν σωρευτικό χαρακτήρα, αν οποιοδήποτε από τα εν λόγω κριτήρια δεν πληρούται, η αντιστάθμιση θα θεωρηθεί ότι συνιστά πλεονέκτημα κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Δεδομένου ότι τουλάχιστον ένα από τα τέσσερα κριτήρια της απόφασης Altmark δεν πληρούται στην παρούσα υπόθεση, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το επιχείρημα ότι η JCCM ανέθεσε την παροχή ΥΓΟΣ στην Telecom CLM μέσω της ανατεθείσας σύμβασης πρέπει, ως εκ τούτου, να απορριφθεί.

5.1.3.2. Η ανάθεση της σύμβασης ως οικονομικό πλεονέκτημα

(95) Η JCCM ανέθεσε στην Telecom CLM σύμβαση για τη δημιουργία βασικού ευρυζωνικού δικτύου, το οποίο η JCCM θα αποκτούσε άμεσα, καθώς και για την εκμετάλλευσή του με ανάληψη του οικονομικού κινδύνου από την ίδια την Telecom CLM για πέντε έτη, με δυνατότητα παράτασης της εν λόγω περιόδου για δύο επιπλέον έτη. Η Telecom CLM έλαβε 15,85 εκατ. EUR, τα οποία καταβλήθηκαν σε πέντε δόσεις μεταξύ της 20ής Απριλίου 2012 και της 26ης Νοεμβρίου 2012, μετά την ολοκλήρωση της δημιουργίας της βασικής ευρυζωνικής υποδομής.

(96) Ως εκ τούτου, εκτός από το ποσό που χορηγήθηκε για την ανάπτυξη του βασικού ευρυζωνικού δικτύου, το οποίο αγόρασε η JCCM, η Telecom CLM απέκτησε το δικαίωμα εκμετάλλευσης του δικτύου για τουλάχιστον πέντε έτη και, ως εκ τούτου, είχε το δικαίωμα να απολαμβάνει τα οικονομικά οφέλη από την εκμετάλλευση του εν λόγω δικτύου για την παροχή τόσο υπηρεσιών χονδρικής όσο και υπηρεσιών λιανικής.

(97) Η Επιτροπή θεωρεί ότι, με βάση τα τιμολόγια που εξέδωσε η Telecom CLM προς την JCCM κατά τη διαδικασία ανάπτυξης του βασικού ευρυζωνικού δικτύου, υπό το πρίσμα των μελετών κόστους για την ανάπτυξη βασικού ευρυζωνικού δικτύου στις περιοχές-στόχους που είχε διενεργήσει η JCCM (βλ. αιτιολογική σκέψη 13 ανωτέρω), και υπό το πρίσμα των παρατηρήσεων του Βασιλείου της Ισπανίας και της Telecom CLM, το τίμημα των 15,85 εκατ. EUR έναντι του οποίου ανατέθηκε η σύμβαση κάλυπτε καταρχήν τις δαπάνες για τη δημιουργία του βασικού ευρυζωνικού δικτύου. Ωστόσο, η Telecom CLM όχι μόνο ανέπτυξε το δίκτυο, αλλά μπορούσε επίσης να απολαμβάνει τα οικονομικά οφέλη του βασικού ευρυζωνικού δικτύου, δηλαδή την εμπορική παροχή υπηρεσιών χονδρικής πρόσβασης σε φορείς εκμετάλλευσης ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και βασικών ευρυζωνικών λιανικών υπηρεσιών σε τελικούς χρήστες, συμπεριλαμβανομένης της τηλεφωνίας/φωνητικής επικοινωνίας μέσω IP, για τουλάχιστον πέντε έτη.

([41]) Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις στην αντιστάθμιση για παροχή δημόσιας υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ C 8 της 11.1.2012, σ. 4), σημείο 52.

(98) Φορείς που κάνουν χρήση της ενισχυόμενης υποδομής για την παροχή υπηρεσιών σε τελικούς χρήστες λαμβάνουν πλεονέκτημα εάν η χρήση της υποδομής τούς παρέχει οικονομικό πλεονέκτημα το οποίο δεν θα είχαν αποκτήσει υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς. ([42]) Στην περίπτωση της ευρυζωνικής υποδομής, υπάρχει πλεονέκτημα για τους φορείς εκμετάλλευσης που χρησιμοποιούν τη δημόσια χρηματοδοτούμενη υποδομή για την παροχή υπηρεσιών σε τελικούς χρήστες όταν το τίμημα που πληρώνουν για το δικαίωμα εκμετάλλευσης της υποδομής είναι χαμηλότερο από το τίμημα που θα είχαν πληρώσει για μια συγκρίσιμη υποδομή κάτω από τους συνήθεις όρους της αγοράς ([43]).

(99) Μέσω της ανάθεσης της σύμβασης, η Telecom CLM ανέπτυξε το δίκτυο εις βάρος της JCCM και απέκτησε το δικαίωμα λειτουργίας και εκμετάλλευσης του βασικού ευρυζωνικού δικτύου της JCCM για τουλάχιστον πέντε έτη χωρίς την καταβολή αποζημίωσης. Υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς, οι φορείς εκμετάλλευσης/ιδιοκτήτες ευρυζωνικών υποδομών αποκτούν έσοδα διαθέτοντας το δίκτυό τους σε άλλους φορείς εκμετάλλευσης ή παρέχοντας υπηρεσίες λιανικής σε τελικούς χρήστες. Επιπλέον, οι αιτούντες πρόσβαση καταβάλλουν τιμές χονδρικής πρόσβασης για το δικαίωμα χρήσης της ευρυζωνικής υποδομής στους φορείς εκμετάλλευσης/ιδιοκτήτες του εν λόγω δικτύου. Ως εκ τούτου, η JCCM μπορούσε να έχει αποκομίσει έσοδα διαθέτοντας το ανεπτυγμένο δίκτυο σε αιτούντες πρόσβαση και παρέχοντας υπηρεσίες σε τελικούς χρήστες. Αυτό ίσχυε επίσης για την Telecom CLM, η οποία πωλούσε ευρυζωνικές λιανικές υπηρεσίες σε τελικούς χρήστες, συμπεριλαμβανομένης της τηλεφωνίας/φωνητικής επικοινωνίας μέσω IP, και χονδρικές υπηρεσίες σε τρίτους για ίδιο οικονομικό όφελος.

(100) Το Βασίλειο της Ισπανίας και η Telecom CLM υποστηρίζουν ότι η Telecom CLM δεν αποκόμισε οικονομικό πλεονέκτημα κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, διότι η JCCM απέκτησε άμεσα την υποδομή που επρόκειτο να αναπτύξει η Telecom CLM, η ανοικτή διαδικασία υποβολής προσφορών διασφάλιζε ότι το ποσό των κεφαλαίων που χορηγήθηκαν στην Telecom CLM περιοριζόταν στο ελάχιστο αναγκαίο, η οικονομική κατάσταση της Telecom CLM δεν ήταν καλύτερη μετά την ανάθεση της σύμβασης απ' ό,τι στο παρελθόν και το βασικό ευρυζωνικό δίκτυο που εκμεταλλευόταν η Telecom CLM δεν ήταν επικερδές (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 51-54 και 68 ανωτέρω).

(101) Όπως περιγράφεται ανωτέρω (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 95-99), ενώ το νέο βασικό ευρυζωνικό δίκτυο αποκτήθηκε άμεσα από την JCCM και όχι από την Telecom CLM, στην Telecom CLM παραχωρήθηκε το αποκλειστικό δικαίωμα εκμετάλλευσης για πέντε έτη, και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Telecom CLM αποκόμισε οικονομικό πλεονέκτημα λόγω της ανατεθείσας σύμβασης.

(102) Όσον αφορά το επιχείρημα ότι το βασικό ευρυζωνικό δίκτυο που εκμεταλλευόταν η Telecom CLM κατά την περίοδο των πέντε συν δύο ετών δεν ήταν επικερδές, το Βασίλειο της Ισπανίας και η Telecom CLM δεν τεκμηρίωσαν τον ισχυρισμό αυτόν με αποδεικτικά στοιχεία. Σε κάθε περίπτωση, το επιχείρημα αυτό είναι αλυσιτελές για τον προσδιορισμό της υπάρξεως οικονομικού πλεονεκτήματος υπέρ της Telecom CLM κατά τον χρόνο ανάθεσης της σύμβασης. Καθοριστικό στοιχείο είναι το αν οι δημόσιοι οργανισμοί ενήργησαν όπως θα ενεργούσε ένας φορέας της οικονομίας της αγοράς σε παρόμοια κατάσταση. Ωστόσο, ένας φορέας της οικονομίας της αγοράς σε παρόμοια κατάσταση με την JCCM δεν θα είχε χορηγήσει στον φορέα εκμετάλλευσης του βασικού ευρυζωνικού δικτύου που δεν είχε ακόμη δημιουργηθεί το δικαίωμα να εκμεταλλεύεται την εν λόγω υποδομή για πέντε συν δύο έτη για ίδιον οικονομικό όφελος χωρίς την καταβολή αποζημίωσης σε επίπεδα τιμών της αγοράς. Ένας φορέας της οικονομίας της αγοράς σε παρόμοια κατάσταση με την JCCM θα είχε επιδιώξει να μεγιστοποιήσει το δικό του οικονομικό όφελος. Ωστόσο, το Βασίλειο της Ισπανίας δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι ένας φορέας της αγοράς θα είχε χορηγήσει το δικαίωμα εκμετάλλευσης της ευρυζωνικής υποδομής χωρίς καταβολή οποιασδήποτε αποζημίωσης. Αντιθέτως, τα διαθέσιμα έγγραφα δείχνουν ότι, βάσει της σύμβασης που ανατέθηκε στην Telecom CLM, η Telecom CLM μπορούσε να εκμεταλλεύεται την υποδομή και να παρέχει τις υπηρεσίες της, συμπεριλαμβανομένης της τηλεφωνίας/φωνητικής επικοινωνίας μέσω IP, έναντι πληρωμής σε αιτούντες πρόσβαση χονδρικής και τελικούς χρήστες με δικό της οικονομικό κίνδυνο και για δικό της οικονομικό όφελος, χωρίς να καταβάλλει αντίτιμο στην JCCM, την ιδιοκτήτρια, σε επίπεδα τιμών της αγοράς.

(103) Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι μια ανταγωνιστική, διαφανής, αμερόληπτη και άνευ όρων διαδικασία υποβολής προσφορών θα μπορούσε να εξαλείψει την ενίσχυση υπό ορισμένες προϋποθέσεις σε περίπτωση παραχώρησης για την εκμετάλλευση της υποδομής, μεταξύ άλλων, εάν το δικαίωμα εκχωρηθεί έναντι θετικού τιμήματος. Ωστόσο, η διαδικασία υποβολής προσφορών δεν αναιρεί την ύπαρξη οικονομικού πλεονεκτήματος για την Telecom CLM, δεδομένου ότι στην εν λόγω διαδικασία δεν υπήρχε θετικό τίμημα για την εκμετάλλευση της υποδομής το οποίο ο δικαιούχος έπρεπε να καταβάλει στον ιδιοκτήτη της υποδομής. Η ανατεθείσα σύμβαση έδωσε στην Telecom CLM τη δυνατότητα να ασκήσει εμπορική δραστηριότητα, δηλαδή τη λειτουργία και την εκμετάλλευση της υποδομής για ίδιο οικονομικό όφελος για διάστημα πέντε συν δύο ετών, υπό όρους που διαφορετικά δεν είναι διαθέσιμοι στην αγορά.

([42]) Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ C 262 της 19.7.2016, σ. 1) (Ανακοίνωση σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης), σημείο 223.

([43]) Βλ. ανακοίνωση σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης (υποσημείωση 42 ανωτέρω), σημείο 223.

(104) Τέλος, όσον αφορά την οικονομική κατάσταση του δικαιούχου μετά το μέτρο και την υποθετική οικονομική του κατάσταση εάν δεν είχε ληφθεί το μέτρο, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εξέταση αυτής της γενικής αρχής δεν μεταβάλλει το αποτέλεσμα της ανάλυσης της ύπαρξης οικονομικού πλεονεκτήματος υπέρ της Telecom CLM. Το Βασίλειο της Ισπανίας και η Telecom CLM υποστηρίζουν ότι η αντιστάθμιση που καταβλήθηκε στην Telecom CLM δεν υπερέβη τα έξοδά της και ότι, ως εκ τούτου, η Telecom CLM δεν επωφελήθηκε από καλύτερη οικονομική κατάσταση μετά την ανάθεση της συμβάσεως τον Σεπτέμβριο του 2010. Ωστόσο, η άποψη αυτή δεν λαμβάνει υπόψη ότι στην Telecom CLM χορηγήθηκε επίσης το δικαίωμα λειτουργίας και εκμετάλλευσης της βασικής ευρυζωνικής υποδομής για ίδιο οικονομικό όφελος επί πέντε συν δύο έτη και χωρίς την καταβολή αποζημίωσης στην JCCM, την ιδιοκτήτρια, σε επίπεδα τιμών της αγοράς.

(105) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, μέσω της ανάθεσης της σύμβασης, η JCCM χορήγησε στην Telecom CLM πλεονέκτημα, το οποίο δεν θα ήταν διαθέσιμο υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς.

5.1.4. *Επιλεκτικότητα*

(106) Προκειμένου να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, ένα κρατικό μέτρο πρέπει να ευνοεί «ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής». Το μέτρο ευνοεί την Telecom CLM ως τον μοναδικό αποδέκτη.

(107) Το μέτρο απευθύνεται σε μία και μόνη επιχείρηση που δραστηριοποιείται στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, αποκλειομένων όλων των άλλων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο τομέα. Επιπλέον, το μέτρο περιορίζεται στη χρήση από φορείς εκμετάλλευσης βασικών ευρυζωνικών δικτύων και δεν αφορά τη λειτουργία γενικής υποδομής, η οποία θα ήταν ανοικτή σε όλους χωρίς διακρίσεις.

(108) Δεδομένου ότι η παρούσα υπόθεση αφορά μέτρο μεμονωμένων ενισχύσεων, βάσει της διαπίστωσης του οικονομικού πλεονεκτήματος (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 95 έως 105 ανωτέρω) τεκμαίρεται, καταρχήν, ότι το μέτρο είναι επιλεκτικό ([44]). Εν πάση περιπτώσει, δεν φαίνεται ότι άλλες επιχειρήσεις στον ίδιο τομέα ή σε άλλους τομείς, σε συγκρίσιμη πραγματική και νομική κατάσταση, επωφελούνται του ίδιου πλεονεκτήματος.

(109) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή κρίνει ότι το μέτρο ήταν επιλεκτικό.

5.1.5. *Επιπτώσεις στις συναλλαγές και στον ανταγωνισμό*

(110) Η δημόσια στήριξη σε επιχειρήσεις συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ μόνο εάν «νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό» και μόνο στον βαθμό που «επηρεάζει τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές». Σύμφωνα με τη νομολογία των δικαστηρίων της Ένωσης, η έννοια του «επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών» συνδέεται με εκείνη της «νόθευσης του ανταγωνισμού» και είναι και οι δύο άρρηκτα συνδεδεμένες. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι «*[ό]ταν μια κρατική ενίσχυση οικονομικού χαρακτήρα ενισχύει τη θέση μιας επιχειρήσεως σε σχέση με άλλες ανταγωνίστριες επιχειρήσεις στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, πρέπει να θεωρείται ότι η εν λόγω ενίσχυση επηρεάζει τις συναλλαγές αυτές*» ([45]).

(111) Ο ευρυζωνικός τομέας στην Ισπανία έχει πρόσβαση σε σημαντική ιδιωτική χρηματοδότηση για την ανάπτυξη και τη λειτουργία βασικών ευρυζωνικών δικτύων σε ολόκληρη τη χώρα. Ως εκ τούτου, δεν αποκλείεται ο επηρεασμός των συναλλαγών και η στρέβλωση του ανταγωνισμού.

(112) Η ανάπτυξη και λειτουργία υποδομών για βασικά ευρυζωνικά δίκτυα αποτελεί υπηρεσία σε έναν ελευθερωμένο τομέα στον οποίο συνήθως υπάρχει ή θα μπορούσε να υπάρχει ανταγωνισμός. Η Telecom CLM δραστηριοποιείται στον τομέα αυτόν και της έχει χορηγηθεί από την JCCM οικονομικό πλεονέκτημα, το οποίο μπορεί να βελτιώσει την ανταγωνιστική της θέση σε σύγκριση με άλλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο τομέα.

([44]) Βλ. υποθέσεις Επιτροπή κατά MOL, C-15/14 P, ECLI:EU:C:2015:362, σκέψη 60· Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-270/15 P, ECLI:EU:C:2016:489, σκέψη 49· Ελλάδα κατά Επιτροπής, T-314/15, ECLI:EU:T:2017:903, σκέψη 79.

([45]) Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 4ης Απριλίου 2001, Regione Friuli Venezia Giulia κατά Επιτροπής, T-288/97, ECLI:EU:T:2001:115, σκέψη 41.

(113) Η παρέμβαση της JCCM στην ανάπτυξη και λειτουργία ενός βασικού ευρυζωνικού δικτύου σε 461 αγροτικά και μη εξυπηρετούμενα διαμερίσματα δήμων της περιφέρειας έχει μεταβάλει τις υφιστάμενες συνθήκες της αγοράς. Λόγω του μέτρου, τα φυσικά πρόσωπα που διαμένουν και οι επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες στις περιοχές αυτές μπορούσαν να επιλέξουν να εγγραφούν συνδρομητές στις βασικές ευρυζωνικές υπηρεσίες που παρέχει η Telecom CLM, συμπεριλαμβανομένης της τηλεφωνίας/φωνητικής επικοινωνίας μέσω IP, αντί άλλων, ενδεχομένως ακριβότερων εναλλακτικών λύσεων που βασίζονται στην αγορά, όπως οι δορυφορικές συνδέσεις.

(114) Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ανάπτυξη και τη λειτουργία υποδομών για βασικά ευρυζωνικά δίκτυα και στην παροχή λιανικών ευρυζωνικών υπηρεσιών μπορούν να ανταγωνίζονται στις ενδοενωσιακές συναλλαγές, καθώς πολλές από αυτές δραστηριοποιούνται σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη. Οι αγορές υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των αγορών ευρυζωνικών υπηρεσιών χονδρικής και λιανικής) είναι ανοικτές στον ανταγωνισμό μεταξύ φορέων εκμετάλλευσης και παρόχων υπηρεσιών. Άλλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αυτές τις αγορές και σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη μπορεί συνεπώς να θεωρηθεί ότι επηρεάζονται από το οικονομικό πλεονέκτημα υπέρ της Telecom CLM.

(115) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι το μέτρο ήταν ικανό να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.

5.1.6. *Συμπέρασμα*

(116) Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι το μέτρο συνιστούσε ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

5.2. **Νομιμότητα της ενίσχυσης**

(117) Το Βασίλειο της Ισπανίας δεν κοινοποίησε το μέτρο στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ (βλ. αιτιολογική σκέψη 30 ανωτέρω). Συνεπώς, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ενίσχυση ήταν παράνομη.

5.3. **Συμβατότητα της ενίσχυσης**

(118) Η Επιτροπή αξιολόγησε τη συμβατότητα της ενίσχυσης σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ και με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές για τα ευρυζωνικά δίκτυα του 2009 και όχι βάσει του άρθρου 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ ή του ΓΚΑΚ ([46]).

(119) Το άρθρο 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ παρέχει τη νομική βάση για την αξιολόγηση της συμβατότητας των κρατικών ενισχύσεων για ΥΓΟΣ. Διευκρινίζει ότι οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση ΥΓΟΣ ή έχουν χαρακτήρα δημοσιονομικού μονοπωλίου υπόκεινται στους κανόνες του ανταγωνισμού. Ωστόσο, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι στην Telecom CLM δεν ανατέθηκε ΥΓΟΣ όταν η JCCM της ανέθεσε τη σύμβαση τον Αύγουστο του 2010. Επιπλέον, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι δεν ανατέθηκαν άλλες υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας στην Telecom CLM κατά την ανάθεση της σύμβασης και ότι η σύμβαση δεν περιλάμβανε ούτε μηχανισμό αντιστάθμισης ούτε παραμέτρους για τον υπολογισμό, την παρακολούθηση και την αναθεώρηση της αντιστάθμισης (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 87-94 ανωτέρω).

(120) Σύμφωνα με το άρθρο 58 παράγραφος 1 του ΓΚΑΚ ([47]), ο ΓΚΑΚ εφαρμόζεται στις μεμονωμένες ενισχύσεις που χορηγήθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος του, εάν πληρούν όλες τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στον ΓΚΑΚ, με εξαίρεση το άρθρο 9. Σύμφωνα με το άρθρο 52 παράγραφος 1 του ΓΚΑΚ που ίσχυε τότε, οι ενισχύσεις για επενδύσεις με σκοπό την ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ και απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινοποίησης που προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 52 και του κεφαλαίου I του ΓΚΑΚ. Σύμφωνα με το άρθρο 52 παράγραφος 2 του ΓΚΑΚ, επιλέξιμες είναι μόνο οι επενδυτικές δαπάνες. Ωστόσο, η Telecom CLM δεν κατέστη ιδιοκτήτης του ανεπτυγμένου βασικού ευρυζωνικού δικτύου (βλ. αιτιολογική σκέψη 10 ανωτέρω), και για τον λόγο αυτόν η Επιτροπή θεωρεί ότι η Telecom CLM δεν είχε επενδυτικές δαπάνες. Επιπλέον, το άρθρο 52 παράγραφος 3 του ΓΚΑΚ απαιτεί τη διεξαγωγή ανοικτής δημόσιας διαβούλευσης προκειμένου να επαληθευτεί ότι οι περιοχές-στόχοι ήταν πράγματι «λευκές» περιοχές για βασικά ευρυζωνικά δίκτυα. Δεδομένου ότι η JCCM είχε διεξαγάγει μόνο διμερείς διαβουλεύσεις με όλους τους φορείς εκμετάλλευσης ευρυζωνικών δικτύων που ήταν γνωστό ότι δραστηριοποιούνταν στην περιοχή (βλ. αιτιολογική σκέψη 12 ανωτέρω), ούτε αυτή η απαίτηση του ΓΚΑΚ πληρούνταν. Ως εκ τούτου, το μέτρο δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΑΚ.

([46]) Πρβλ. υποσημείωση 21 ανωτέρω.
([47]) Πρβλ. υποσημείωση 21 ανωτέρω.

(121) Κατά το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ, «οι ενισχύσεις για την προώθηση της αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον», δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά. Επιπλέον, οι κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα ([48]) αποτελούν το πρότυπο για την αξιολόγηση κρατικών ενισχύσεων για την ανάπτυξη βασικών ευρυζωνικών δικτύων που χορηγήθηκαν μεταξύ 1ης Οκτωβρίου 2009 και 26ης Ιανουαρίου 2013.

(122) Για να κηρυχθεί η ενίσχυση συμβατή, πρέπει να πληρούνται δύο προϋποθέσεις: πρώτον, πρέπει να έχει ως σκοπό την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών και, δεύτερον, δεν πρέπει να αλλοιώνει τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον ([49]).

(123) Στο πλαίσιο της πρώτης προϋπόθεσης, η Επιτροπή εξετάζει:

α) την οικονομική δραστηριότητα που διευκολύνεται από την ενίσχυση·

β) τη λειτουργία της ενίσχυσης ως κινήτρου, ως προς το αν μεταβάλλει τη συμπεριφορά των οικείων επιχειρήσεων με τέτοιο τρόπο ώστε αυτές να πραγματοποιούν πρόσθετες δραστηριότητες που δεν θα πραγματοποιούσαν χωρίς την ενίσχυση ή τις οποίες θα πραγματοποιούσαν μεν αλλά με περιορισμένο ή διαφορετικό τρόπο ή σε διαφορετική τοποθεσία·

γ) την ύπαρξη παραβίασης οποιασδήποτε διάταξης της νομοθεσίας της Ένωσης σχετικά με τις ενισχύσεις.

(124) Στο πλαίσιο της δεύτερης προϋπόθεσης, η Επιτροπή αξιολογεί τα θετικά αποτελέσματα της ενίσχυσης στην ανάπτυξη των υποστηριζόμενων δραστηριοτήτων και τις ενδεχόμενες αρνητικές συνέπειες του μέτρου στην εσωτερική αγορά, ειδικά όσον αφορά την πρόκληση στρεβλώσεων του ανταγωνισμού και αρνητικών επιπτώσεων στις συναλλαγές. Εν προκειμένω, η Επιτροπή αξιολογεί:

α) τα θετικά αποτελέσματα της ενίσχυσης·

β) αν η ενίσχυση είναι αναγκαία και στοχεύει στην αντιμετώπιση κατάστασης στην οποία μπορεί να επιφέρει ουσιαστική βελτίωση που δεν δύναται να επιτύχει η ίδια η αγορά, για παράδειγμα επανορθώνοντας μια ανεπάρκεια της αγοράς ή αντιμετωπίζοντας σημαντικές ανισότητες·

γ) αν η ενίσχυση αποτελεί κατάλληλο μέσο πολιτικής για την εκπλήρωση του στόχου της·

δ) αν η ενίσχυση είναι αναλογική και περιορίζεται στο ελάχιστο αναγκαίο για την επίτευξη του στόχου της και τονώνει πρόσθετες επενδύσεις ή δραστηριότητες στην οικεία περιοχή·

ε) τις αρνητικές επιπτώσεις της ενίσχυσης στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.

(125) Ως τελικό βήμα, η Επιτροπή σταθμίζει τις διαπιστωθείσες αρνητικές επιπτώσεις της ενίσχυσης στην εσωτερική αγορά με τα θετικά αποτελέσματά της στις υποστηριζόμενες οικονομικές δραστηριότητες.

Πρώτη προϋπόθεση

5.3.1. *Προώθηση της ανάπτυξης οικονομικής δραστηριότητας*

(126) Το μέτρο στήριξε την ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων της ανάπτυξης, λειτουργίας βασικού ευρυζωνικού δικτύου και παροχής λιανικών ευρυζωνικών υπηρεσιών σε διαμερίσματα δήμων της περιφέρειας της Καστίλλης-Λα Μάντσα όπου δεν υπήρχε διαθέσιμη ευρυζωνική σύνδεση και όπου η ανάπτυξη ευρυζωνικού δικτύου δεν ήταν ούτε αναμενόμενη ούτε προγραμματισμένη (βλ. αιτιολογική σκέψη 12 ανωτέρω). Ρητός στόχος του μέτρου ήταν ο δικαιούχος να παρέχει επίσης ευρυζωνικές υπηρεσίες σε τελικούς χρήστες σε επίπεδο λιανικής (βλ. αιτιολογική σκέψη 10 ανωτέρω) και να διασφαλίσει τη διαθεσιμότητα ευρυζωνικών υπηρεσιών σε τελικούς χρήστες στις εν λόγω περιοχές με ταχύτητα καταφόρτωσης τουλάχιστον 2 Mbps και ταχύτητα αναφόρτωσης τουλάχιστον 512 Kbps (βλ. αιτιολογική σκέψη 17 ανωτέρω). Ο δικαιούχος ήταν επίσης υποχρεωμένος να προσφέρει τηλεφωνία/φωνητική επικοινωνία μέσω IP και να παρέχει σημείο διασύνδεσης δικτύου στο οποίο θα παρεχόταν σε τρίτους φορείς εκμετάλλευσης χονδρική πρόσβαση στο δίκτυο (βλ. αιτιολογική σκέψη 18 ανωτέρω). Ως εκ τούτου, το μέτρο αντιμετώπισε μια κατάσταση της αγοράς η οποία εμπόδιζε τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις στις περιοχές-στόχους να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, αυξάνοντας έτσι την οικονομική ανταγωνιστικότητα των περιοχών-στόχων.

([48]) Πρβλ. υποσημείωση 6 ανωτέρω.

([49]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Σεπτεμβρίου 2020, Αυστρία κατά Επιτροπής, C-594/18 P, ECLI:EU:C:2020:742, σκέψη 19.

(127) Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι με την υποστήριξη της διαθεσιμότητας βασικού ευρυζωνικού δικτύου και υπηρεσιών σε αυτές τις περιοχές-στόχους και με την επιβολή της υποχρέωσης στον δικαιούχο να διασφαλίσει i) την παροχή ευρυζωνικών υπηρεσιών σε τελικούς χρήστες με ταχύτητα καταφόρτωσης τουλάχιστον 2 Mbps και ταχύτητα αναφόρτωσης τουλάχιστον 512 Kbps, συμπεριλαμβανομένης της τηλεφωνίας/φωνητικής επικοινωνίας μέσω IP, ii) τη χονδρική πρόσβαση στο βασικό ευρυζωνικό δίκτυο μέσω σημείου διασύνδεσης δικτύου, το μέτρο συνέβαλε στην ανάπτυξη αυτών των οικονομικών δραστηριοτήτων.

5.3.2. *Χαρακτήρας κινήτρου*

(128) Η Επιτροπή εξέτασε αν η παροχή βασικού ευρυζωνικού δικτύου, συμπεριλαμβανομένης της παροχής λιανικών ευρυζωνικών υπηρεσιών, μεταξύ των οποίων η τηλεφωνία/φωνητική επικοινωνία μέσω IP, σε τελικούς χρήστες για πέντε συν δύο έτη, θα είχε πραγματοποιηθεί εντός του ίδιου χρονικού πλαισίου χωρίς κρατική ενίσχυση ([50]).

(129) Από την ανάλυση της αγοράς και τις διαβουλεύσεις με όλα τα επηρεαζόμενα ενδιαφερόμενα μέρη που πραγματοποιήθηκαν από την JCCM πριν από την έναρξη της διαδικασίας υποβολής προσφορών προέκυψε ότι δεν υπήρχε ευρυζωνική υποδομή στις περιοχές-στόχους και ότι δεν είχαν προγραμματιστεί επενδύσεις στην ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων στις εν λόγω περιοχές σε ορίζοντα τριών έως τεσσάρων ετών μετά τις διαβουλεύσεις (βλ. αιτιολογική σκέψη 12 ανωτέρω). Αυτό διασφάλιζε ότι το μέτρο κάλυπτε μόνο διαμερίσματα δήμων της περιφέρειας της Καστίλλης-Λα Μάντσα που δεν είχαν ευρυζωνική κάλυψη κατά τον χρόνο έναρξης λειτουργίας του υποστηριζόμενου βασικού ευρυζωνικού δικτύου τον Σεπτέμβριο του 2012. Ως εκ τούτου, ελλείψει του μέτρου, οι τελικοί χρήστες στις περιοχές-στόχους δεν θα είχαν στη διάθεσή τους λιανικές ευρυζωνικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης τηλεφωνίας/φωνητικής επικοινωνίας μέσω IP.

(130) Επιπλέον, το Βασίλειο της Ισπανίας καθώς και η δικαιούχος ισχυρίζονται ότι η εκμετάλλευση του βασικού ευρυζωνικού δικτύου στις περιοχές-στόχους δεν ήταν επικερδής (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 51 και 68 ανωτέρω). Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εκμετάλλευση του βασικού ευρυζωνικού δικτύου, συμπεριλαμβανομένης της παροχής ευρυζωνικών υπηρεσιών σε τελικούς χρήστες στις περιοχές-στόχους, μεταξύ των οποίων η τηλεφωνία/φωνητική επικοινωνία μέσω IP, δεν θα είχε αναληφθεί εντός του ίδιου χρονικού πλαισίου χωρίς την ενίσχυση και ότι, ως εκ τούτου, η ενίσχυση επέφερε αλλαγή στις επενδυτικές αποφάσεις των φορέων εκμετάλλευσης που υπέβαλαν προσφορές, συμπεριλαμβανομένης της Telecom CLM.

(131) Κατά συνέπεια, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το μέτρο είχε χαρακτήρα κινήτρου.

5.3.3. *Συμμόρφωση με άλλες διατάξεις του ενωσιακού δικαίου*

(132) Εάν ένα μέτρο κρατικής ενίσχυσης, οι όροι που το συνοδεύουν ή η δραστηριότητα που χρηματοδότησε συνεπάγονται παραβίαση διάταξης ή γενικών αρχών του ενωσιακού δικαίου, η ενίσχυση δεν μπορεί να κηρυχθεί συμβατή με την εσωτερική αγορά.

(133) Η Επιτροπή δεν είναι ενήμερη για πιθανή παραβίαση του ενωσιακού δικαίου που θα εμπόδιζε το μέτρο να κηρυχθεί συμβατό με την εσωτερική αγορά.

Δεύτερη προϋπόθεση

5.3.4. *Θετικά αποτελέσματα της ενίσχυσης*

(134) Και οι 461 περιοχές-στόχοι του μέτρου αποτελούσαν αγροτικά διαμερίσματα δήμων της περιφέρειας Καστίλλης-Λα Μάντσα με μέσο πληθυσμό μόλις 35 κατοίκους. Η JCCM χορήγησε ενίσχυση στην Telecom CLM μόνο για την ανάπτυξη και τη λειτουργία, οι οποίες ήταν άρρηκτα συνδεδεμένες λόγω του ότι η σύμβαση που αποτέλεσε αντικείμενο διαδικασίας υποβολής προσφορών κάλυπτε, χωρίς καμία δυνατότητα διαχωρισμού, ένα βασικό ευρυζωνικό δίκτυο σε αυτές τις περιοχές, όπου οι τελικοί χρήστες δεν είχαν ακόμη πρόσβαση σε λιανικές ευρυζωνικές υπηρεσίες, και όπου η ανάπτυξη ευρυζωνικού δικτύου δεν αναμενόταν ούτε είχε προγραμματιστεί κατά τον χρόνο έναρξης λειτουργίας του υποστηριζόμενου βασικού ευρυζωνικού δικτύου τον Σεπτέμβριο του 2012 (βλ. αιτιολογική σκέψη 12 ανωτέρω). Στις περιοχές αυτές, το μέτρο διασφάλισε ότι οι τελικοί χρήστες είχαν πρόσβαση σε βασικές ευρυζωνικές υπηρεσίες με ταχύτητα καταφόρτωσης τουλάχιστον 2 Mbps και ταχύτητα αναφόρτωσης τουλάχιστον 512 Kbps, συμπεριλαμβανομένης τηλεφωνία-ς/φωνητικής επικοινωνίας μέσω IP, από την έναρξη λειτουργίας του δικτύου τον Σεπτέμβριο του 2012 (βλ. αιτιολογική σκέψη 17 ανωτέρω). Η Telecom CLM βελτίωσε τις επιδόσεις του δικτύου δύο φορές, αρχικά σε ταχύτητα καταφόρτωσης τουλάχιστον 5 Mbps στις 28 Απριλίου 2014 και στη συνέχεια σε ταχύτητα καταφόρτωσης τουλάχιστον 10 Mbps στις 4 Μαΐου 2018 (βλ. αιτιολογική σκέψη 29 ανωτέρω).

([50]) Κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα (υποσημείωση 6 ανωτέρω), σημείο 50.

(135) Η ευρεία και οικονομικά προσιτή πρόσβαση σε ευρυζωνικά δίκτυα και υπηρεσίες είχε καίρια σημασία για τη συμβολή της ευρυζωνικής τεχνολογίας στην ανάπτυξη και την καινοτομία σε όλους τους τομείς της οικονομίας και στην κοινωνική και εδαφική συνοχή ήδη από το 2010.

(136) Κατά πάγια πρακτική της, η Επιτροπή έκανε την εποχή εκείνη διάκριση ανάμεσα σε περιοχές στις οποίες δεν υπήρχε ευρυζωνική υποδομή ή ήταν απίθανο να αναπτυχθεί στο άμεσο μέλλον (λευκές περιοχές), σε περιοχές στις οποίες δραστηριοποιούνταν ένας μόνο φορέας ευρυζωνικού δικτύου (γκρίζες περιοχές) και σε περιοχές στις οποίες δραστηριοποιούνταν τουλάχιστον δύο ή περισσότεροι πάροχοι ευρυζωνικών δικτύων (μαύρες περιοχές) ([51]). Καταρχήν, η Επιτροπή ανέκαθεν θεωρούσε ότι η στήριξη για την ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων σε αγροτικές και υποεξυπηρετούμενες «λευκές» περιοχές συνάδει με τις υφιστάμενες ενωσιακές πολιτικές, δεδομένου ότι προωθεί την εδαφική, κοινωνική και οικονομική συνοχή και αντιμετωπίζει αδυναμίες της αγοράς ([52]).

(137) Τα κράτη μέλη, παρέχοντας χρηματοδοτική στήριξη για την παροχή ευρυζωνικών υπηρεσιών σε περιοχές όπου δεν υπήρχαν ευρυζωνικές υπηρεσίες και όπου δεν υπήρχαν σχέδια από ιδιώτες επενδυτές για την ανάπτυξη τέτοιας υποδομής στο άμεσο μέλλον, κάτι που θεωρήθηκε γενικά ότι αφορά περίοδο τριών ετών ([53]), επιδιώκουν πραγματικούς στόχους συνοχής και οικονομικής ανάπτυξης. Επομένως, η παρέμβαση του Βασιλείου της Ισπανίας ήταν σύμφωνη με το κοινό συμφέρον.

(138) Επιπλέον, στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» ([54]), η Επιτροπή παρουσίασε τον Μάρτιο του 2010 την εμβληματική της πρωτοβουλία «Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη», που είχε ως στόχο «*να προκύψουν διατηρήσιμα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη από μια ενιαία ψηφιακή αγορά βασισμένη σε ταχεία και υπερταχεία πρόσβαση στο διαδίκτυο και σε διαλειτουργική εφαρμογή, ευρυζωνική πρόσβαση για όλους μέχρι το 2013, πρόσβαση για όλους σε πολύ υψηλότερες ταχύτητες στο διαδίκτυο (30 Mbps ή μεγαλύτερες) μέχρι το 2020, και ποσοστό 50 % ή μεγαλύτερο των ευρωπαϊκών νοικοκυριών με συνδρομή σε συνδέσεις του διαδικτύου άνω των 100 Mbps*» ([55]) (η υπογράμμιση του συντάκτη). Ο στόχος αυτός ενισχύθηκε από τη δέσμευση της Επιτροπής «*[ν]α προωθηθεί η πρόσβαση στο διαδίκτυο και η υιοθέτησή του από όλους τους ευρωπαίους πολίτες, ιδίως μέσω ενεργειών στήριξης της ψηφιακής μόρφωσης και προσπελασιμότητας*» ([56]).

(139) Ως εκ τούτου, η ενίσχυση που χορηγήθηκε από την JCCM προώθησε και επιδίωξε την εδαφική, κοινωνική και οικονομική συνοχή. Επιπλέον, συνέβαλε στην επίτευξη του στόχου του ψηφιακού θεματολογίου για παροχή ευρυζωνικής πρόσβασης για όλους μέχρι το 2013.

(140) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ενίσχυση είχε θετικά αποτελέσματα στις περιοχές-στόχους.

5.3.5. *Αναγκαιότητα της ενίσχυσης: απουσία υλοποίησης από την αγορά λόγω αδυναμίας της αγοράς*

(141) Η κρατική ενίσχυση μπορεί να θεωρηθεί αναγκαία όταν μπορεί να επιφέρει ουσιαστική βελτίωση την οποία η αγορά δεν επιτυγχάνει από μόνη της. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τα μέτρα κρατικών ενισχύσεων μπορούν να διορθώσουν αδυναμίες της αγοράς, συμβάλλοντας έτσι στην αποτελεσματική λειτουργία των αγορών και ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα.

(142) Αδυναμία της αγοράς υφίσταται εάν, αφημένες στην τύχη τους, οι αγορές δεν κατορθώνουν, χωρίς δημόσια παρέμβαση, να επιτύχουν θετικά αποτελέσματα για την κοινωνία. Αυτό μπορεί να συμβεί, για παράδειγμα, όταν ορισμένες επενδύσεις δεν αναλαμβάνονται ακόμα και αν το οικονομικό όφελος για την κοινωνία υπερβαίνει το κόστος τους.

(143) Οι περιοχές-στόχοι του μέτρου ήταν διαμερίσματα δήμων στην περιφέρεια της Καστίλλης-Λα Μάντσα, όπου οι τελικοί χρήστες δεν είχαν πρόσβαση σε βασικές ευρυζωνικές υπηρεσίες και όπου η ανάπτυξη ευρυζωνικού δικτύου δεν αναμενόταν ούτε είχε προγραμματιστεί κατά τον χρόνο έναρξης λειτουργίας του υποστηριζόμενου βασικού ευρυζωνικού δικτύου τον Σεπτέμβριο του 2012 (βλ. αιτιολογική σκέψη 12 ανωτέρω).

(144) Εν προκειμένω, η JCCM εξασφάλισε τη διαθεσιμότητα του βασικού ευρυζωνικού δικτύου και λιανικών ευρυζωνικών υπηρεσιών στις περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της τηλεφωνίας/φωνητικής επικοινωνίας μέσω IP, οι οποίες δεν θα παρέχονταν χωρίς στήριξη στο πλαίσιο του μέτρου. Τα επιτεύξιμα έσοδα από την εκμετάλλευση του δικτύου και την παροχή υπηρεσιών λιανικής, συμπεριλαμβανομένης της τηλεφωνίας/φωνητικής επικοινωνίας IP, ήταν πολύ πιο περιορισμένα στις περιοχές-στόχους του μέτρου απ' ό,τι αλλού στην Ισπανία, λόγω του πολύ χαμηλού μεγέθους του πληθυσμού στις περιοχές-στόχους του μέτρου —μόνο 35 κάτοικοι κατά μέσο όρο και 16 000 κάτοικοι συνολικά. Δεδομένου ότι ο μέγιστος διαθέσιμος προϋπολογισμός για το έργο ήταν 16 εκατ. EUR, οι 461 περιοχές-στόχοι χωρίστηκαν σε 311 υποχρεωτικές περιοχές κάλυψης και σε 150 επιπλέον προαιρετικές περιοχές (βλ. αιτιολογική σκέψη 13 ανωτέρω).

([51]) Κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα (υποσημείωση 6 ανωτέρω), σημεία 37 και 40.
([52]) Κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα (υποσημείωση 6 ανωτέρω), σημείο 41.
([53]) Κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα (υποσημείωση 6 ανωτέρω), σημείο 42.
([54]) Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ευρώπη 2020: Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, 3.3.2010, [COM (2010) 2020 final] (Ανακοίνωση «Ευρώπη 2020»).
([55]) Ανακοίνωση «Ευρώπη 2020», σελίδα 17.
([56]) Ό.π.

(145) Λαμβανομένης υπόψη της κατάστασης των τελικών χρηστών στις περιοχές-στόχους του μέτρου που δεν είχαν καθόλου ευρυζωνική πρόσβαση το 2010, το μέτρο συνέβαλε στον στόχο της ευρυζωνικής πρόσβασης για όλους μέχρι το 2013. Αυτό ήταν αναγκαίο για την υλοποίηση μιας ψηφιακής ενιαίας αγοράς και για να διασφαλιστεί ότι όλοι οι κάτοικοι μπορούν να συμμετέχουν σε αυτήν και να επωφελούνται από αυτήν. Επιπλέον, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 136 ανωτέρω, η Επιτροπή έκρινε ότι η στήριξη της ανάπτυξης ευρυζωνικών δικτύων σε αγροτικές και υποεξυπηρετούμενες «λευκές» περιοχές προωθεί την εδαφική, κοινωνική και οικονομική συνοχή και αντιμετωπίζει τις αδυναμίες της αγοράς.

(146) Όσον αφορά το συμπέρασμα της JCCM ότι και οι 461 περιοχές-στόχοι ήταν «λευκές» κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα, η Επιτροπή θεωρεί ότι το Βασίλειο της Ισπανίας απέδειξε ότι η JCCM ορθά κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό. Κατά το Βασίλειο της Ισπανίας, οι διαπιστώσεις της απόφασης CMT και τα αποτελέσματα της χαρτογράφησης της JCCM δεν ήταν αντιφατικά (βλ. αιτιολογική σκέψη 58 ανωτέρω). Το Βασίλειο της Ισπανίας εξήγησε ότι η JCCM είχε ορίσει και τις 461 περιοχές-στόχους σε επίπεδο δημοτικών διαμερισμάτων. Ενώ ορισμένα από τα διαμερίσματα αυτά αποτελούσαν τμήμα ευρύτερων περιοχών, ορισμένα τμήματα των οποίων εξυπηρετούνταν ήδη από βασικά ευρυζωνικά δίκτυα, αυτό δεν ίσχυε για τα συγκεκριμένα διαμερίσματα που συνθέτουν τις 461 περιοχές-στόχους. Αντιθέτως, η απόφαση της CMT βασίζεται σε ανάλυση σε επίπεδο δήμου και χαρακτήρισε μια περιοχή ως «γκρίζα» εάν ο δήμος είχε υφιστάμενη ευρυζωνική κάλυψη της τάξης του 50 % του πληθυσμού ή υψηλότερη (ακόμα και αν ορισμένα διαμερίσματα εντός του συγκεκριμένου δήμου παρουσίαζαν μικρότερη κάλυψη).

(147) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ενίσχυση ήταν αναγκαία για τη στήριξη της ανάπτυξης των επίμαχων οικονομικών δραστηριοτήτων και επέφερε ουσιαστική βελτίωση σε αγροτικές και υποεξυπηρετούμενες «λευκές» περιοχές κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα, την οποία η αγορά δεν θα είχε επιτύχει από μόνη της. Ως εκ τούτου, το μέτρο αντιμετώπισε μια αδυναμία της αγοράς στις περιοχές-στόχους.

5.3.6. *Καταλληλότητα των κρατικών ενισχύσεων ως μέσου πολιτικής*

(148) Η ενίσχυση πρέπει να αποτελεί κατάλληλο μέσο πολιτικής για την αντιμετώπιση του προβλήματος της έλλειψης υλοποίησης από την αγορά λόγω αδυναμίας της αγοράς.

(149) Όπως επιβεβαιώθηκε από την ανάλυση της αγοράς και τις διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη που πραγματοποιήθηκαν από την JCCM πριν από τη διαδικασία υποβολής προσφορών, το πρόβλημα και των 461 σχετικών περιοχών-στόχων ήταν ότι δεν είχαν ευρυζωνική κάλυψη και ότι οι παράγοντες της αγοράς δεν σχεδίαζαν να παράσχουν βασικές ευρυζωνικές υπηρεσίες στις εν λόγω περιοχές κατά τα τρία έως τέσσερα έτη που θα ακολουθούσαν μετά τις διαβουλεύσεις.

(150) Σύμφωνα με το Βασίλειο της Ισπανίας, η εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση δεν οδήγησε σε επαρκείς επενδύσεις για τη μείωση του «ψηφιακού χάσματος» σε αυτές τις περιοχές-στόχους της περιφέρειας.

(151) Μολονότι η εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση μπορεί να διευκολύνει τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό, ιδίως σε αγορές προϊόντων και σε γεωγραφικές αγορές όπου μια επιχείρηση έχει οριστεί ως κατέχουσα σημαντική ισχύ στην αγορά, δεν θα αποτελούσε επαρκές μέσο για την παροχή ευρυζωνικών υπηρεσιών στις περιοχές-στόχους του έργου. Οι περιοχές αυτές χαρακτηρίζονταν από την απουσία ευρυζωνικών δικτύων και εμπορικών επενδυτικών σχεδίων και από την έλλειψη διαθεσιμότητας ευρυζωνικών υπηρεσιών λιανικής, δεδομένου ότι η εγγενής αποδοτικότητα των επενδύσεων στις περιοχές αυτές προβλεπόταν να είναι ιδιαίτερα χαμηλή λόγω των ιδιαίτερα διάσπαρτων τοποθεσιών των πολυάριθμων περιοχών-στόχων και του πολύ μικρού μεγέθους του πληθυσμού τους, ο οποίος ανερχόταν κατά μέσο όρο σε μόλις 35 κατοίκους.

(152) Ομοίως, μέτρα από την πλευρά της ζήτησης υπέρ των ευρυζωνικών υπηρεσιών (όπως τα κουπόνια για τους τελικούς χρήστες) μπορούν να συμβάλουν θετικά στην ευρυζωνική διείσδυση και θα πρέπει να ενθαρρύνονται ως εναλλακτική λύση ή συμπληρωματικά προς άλλα δημόσια μέτρα. Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση, δεν θα μπορούσαν να επιλύσουν την έλλειψη παροχής ευρυζωνικών δικτύων, διότι οι υποδομές δεν είχαν ακόμη αναπτυχθεί και το μέγεθος του πληθυσμού των περιοχών-στόχων ήταν πολύ μικρό για να μπορέσουν μέτρα από την πλευρά της ζήτησης να προσελκύσουν ιδιωτικές επενδύσεις σε βασικές ευρυζωνικές υποδομές στις 461 περιοχές-στόχους.

(153) Δεδομένου ότι η κερδοφορία της ανάπτυξης και της λειτουργίας βασικού ευρυζωνικού δικτύου στις περιοχές-στόχους θεωρήθηκε αρνητική, η JCCM δεν βρήκε καμία εναλλακτική λύση αντί της χορήγησης δημόσιας χρηματοδότησης για τη διασφάλιση της παροχής υπηρεσιών λιανικής στις περιοχές-στόχους.

(154) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι κρατικές ενισχύσεις ήταν το κατάλληλο μέσο πολιτικής για την αντιμετώπιση της αδυναμίας της αγοράς σε αυτές τις περιοχές.

5.3.7. *Αναλογικότητα: Περιορισμός της ενίσχυσης στο ελάχιστο αναγκαίο*

(155) Η ενίσχυση θεωρείται αναλογική εάν το ποσό της περιορίζεται στο ελάχιστο αναγκαίο και ελαχιστοποιούνται οι δυνητικές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Κατά την αξιολόγηση του αναλογικού χαρακτήρα των μέτρων σε «λευκές» περιοχές βάσει των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα, έπρεπε να πληρούνται διάφορες αναγκαίες προϋποθέσεις για την ελαχιστοποίηση της σχετικής κρατικής ενίσχυσης και των δυνητικών στρεβλώσεων του ανταγωνισμού.

5.3.7.1. Λεπτομερής χαρτογράφηση και ανάλυση της κάλυψης

(156) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσδιορίσουν σαφώς ποιες γεωγραφικές περιοχές θα καλυφθούν από το συγκεκριμένο μέτρο στήριξης ([57]). Τα κράτη μέλη, διενεργώντας παράλληλα ανάλυση των όρων ανταγωνισμού και της δομής που επικρατεί στη συγκεκριμένη περιοχή, καθώς και διαβουλεύσεις με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς που θίγονται από το επίμαχο μέτρο, ελαχιστοποιούν τις νοθεύσεις του ανταγωνισμού όσον αφορά τους υφιστάμενους παρόχους υπηρεσιών και εκείνους που έχουν ήδη επενδυτικά σχέδια για το εγγύς μέλλον και επιτρέπουν στους επενδυτές αυτούς να σχεδιάσουν τις δραστηριότητές τους.

(157) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας της 19ης Ιουλίου 2017 η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες σχετικά με τη διαδικασία χαρτογράφησης που πραγματοποίησε η JCCM. Οι αμφιβολίες αφορούσαν: i) την ορθότητα της διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη που πραγματοποίησε η JCCM πριν από την έναρξη του μέτρου, συμπεριλαμβανομένου του γεγονότος ότι δεν είχε ζητηθεί η γνώμη της καταγγέλλουσας· και ii) την ορθότητα του χαρακτηρισμού των 461 περιοχών-στόχων του μέτρου ως «λευκών» κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα, λαμβανομένων υπόψη των διαπιστώσεων της CMT στην απόφασή της της 23ης Ιουνίου 2011 (βλ. αιτιολογική σκέψη 48 ανωτέρω και αιτιολογική σκέψη 30 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας). Ωστόσο, μετά τη διεξοδική έρευνα που πραγματοποίησε, η Επιτροπή θεωρεί ότι έχουν αρθεί οι σοβαρές αμφιβολίες που διατύπωσε προκαταρκτικά.

(158) Όσον αφορά τη διαβούλευση με τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, η Επιτροπή θεωρεί ότι η JCCM διενήργησε ανάλυση της αγοράς σχετικά με τα υφιστάμενα ευρυζωνικά δίκτυα στην περιφέρεια της Καστίλλης-Λα Μάντσα και προσδιόρισε σαφώς τις περιοχές χωρίς ευρυζωνικά δίκτυα και ευρυζωνικές λιανικές υπηρεσίες κατά τρόπο σύμφωνο με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα (βλ. αιτιολογική σκέψη 12 ανωτέρω).

(159) Πρώτον, η ανάλυση της αγοράς από την JCCM έλαβε υπόψη πληροφορίες που ελήφθησαν στο πλαίσιο διμερών διαβουλεύσεων από όλους τους φορείς εκμετάλλευσης ευρυζωνικών δικτύων που ήταν γνωστοί στην JCCM ως δραστηριοποιούμενοι στην περιοχή. Οι πληροφορίες που ελήφθησαν στο πλαίσιο αυτών των διμερών διαβουλεύσεων κατέστησαν δυνατή τη χαρτογράφηση των υφιστάμενων υποδομών και παρείχαν στοιχεία σχετικά με τα σχέδια ανάπτυξης υποδομών των φορέων εκμετάλλευσης ευρυζωνικών δικτύων κατά τα επόμενα τρία έως τέσσερα έτη.

(160) Δεύτερον, η JCCM ανέλυσε όλα τα ετήσια σχέδια εδαφικής ανάπτυξης που είχαν υποβληθεί τα προηγούμενα έτη από φορείς εκμετάλλευσης δικτύων καταχωρισμένους στη CMT. Από την ανάλυση αυτήν προέκυψε ότι δεν υπήρχαν πάροχοι στις περιοχές-στόχους και ότι κανένας πάροχος δεν είχε ήδη επενδυτικά σχέδια για το εγγύς μέλλον σε αυτές τις περιοχές. Οι σχετικές περιοχές-στόχοι προσδιορίστηκαν στη συνέχεια στην πρόσκληση υποβολής προσφορών και στα παραρτήματά της ([58]).

(161) Μολονότι στις κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα δεν ορίζονταν οι ακριβείς απαιτήσεις για ενδελεχή διαβούλευση με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη που επηρεάζονται από το μέτρο, η διεξαγωγή άμεσων και ατομικών διαβουλεύσεων με γνωστούς φορείς εκμετάλλευσης για τις υφιστάμενες υποδομές και τα μελλοντικά σχέδια ανάπτυξης αποτελούσε εκείνη την περίοδο καθιερωμένη πρακτική στον τομέα, την οποία αποδέχθηκε η Επιτροπή. Η προσέγγιση αυτή έχει θεωρηθεί επαρκής σε άλλες αποφάσεις της Επιτροπής για τη μη διατύπωση αντιρρήσεων ([59]). Η JCCM επικοινώνησε με όλους τους φορείς εκμετάλλευσης ηλεκτρονικών επικοινωνιών που ήταν γνωστό ότι δραστηριοποιούνταν στην περιοχή (δηλαδή εταιρείες καταχωρισμένες στη CMT ως φορείς εκμετάλλευσης ηλεκτρονικών επικοινωνιών και οι οποίες υπέβαλλαν τακτικά εκθέσεις ανάπτυξης). Οι κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα δεν απαιτούσαν, όπως οι μεταγενέστερες κατευθυντήριες γραμμές του 2013 για τα ευρυζωνικά δίκτυα ([60]), τη διεξαγωγή δημόσιας διαβούλευσης προκειμένου ένα μέτρο να κηρυχθεί συμβατό με την εσωτερική αγορά.

([57]) Κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα (υποσημείωση 6 ανωτέρω), σημείο 51 στοιχείο α).

([58]) Μετά τη δημοσίευση του καταλόγου των περιοχών-στόχων για τη διαδικασία υποβολής προσφορών, ορισμένοι φορείς εκμετάλλευσης γνωστοποίησαν στην JCCM ότι ορισμένες περιοχές θα καλύπτονταν με ευρυζωνικά δίκτυα στο εγγύς μέλλον και, ως εκ τούτου, αποκλείστηκαν από τις περιοχές-στόχους.

([59]) Βλ., για παράδειγμα, την απόφαση C(2010) 9171 final της Επιτροπής, της 10ης Δεκεμβρίου 2010, σχετικά με την υπόθεση κρατικής ενίσχυσης N336/2010 — *Αυστριακό ομοσπονδιακό καθεστώς ενισχύσεων για ευρυζωνικά δίκτυα*, διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/237158/237158_1182946_31_3.pdf.

([60]) Πρβλ. υποσημείωση 23 ανωτέρω.

(162) Τρίτον, η JCCM δεν χρειαζόταν να συμβουλευτεί την καταγγέλλουσα ως ενδιαφερόμενο μέρος πριν από τη δημοσίευση της πρόσκλησης υποβολής προσφορών. Η καταγγέλλουσα ήταν γνωστή στην JCCM, αλλά μόνο ως πάροχος στήριξης για ραδιοτηλεοπτικές υπηρεσίες. Η καταγγέλλουσα δεν ήταν καταχωρισμένη στη CMT ως φορέας εκμετάλλευσης ηλεκτρονικών επικοινωνιών και ουδέποτε δραστηριοποιήθηκε ως τέτοιος φορέας εκμετάλλευσης (βλ. σημείο 2.8 ανωτέρω). Επομένως, δεν υπήρχε λόγος να συμβουλευτεί η JCCM την καταγγέλλουσα σχετικά με το εν λόγω έργο.

(163) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι αρχικές αμφιβολίες που διατυπώθηκαν στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας έχουν αρθεί και ότι η λεπτομερής χαρτογράφηση και ανάλυση κάλυψης που πραγματοποίησε η JCCM είναι συμβατή με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα.

5.3.7.2. Διαδικασία ανοικτού διαγωνισμού:

(164) Η επιλογή ανοικτού διαγωνισμού διασφαλίζει την ύπαρξη διαφάνειας για όλους τους επενδυτές που επιθυμούν να υποβάλουν προσφορά για την υλοποίηση του επιδοτούμενου σχεδίου ([61]). Η ίση και χωρίς διακρίσεις μεταχείριση όλων των υποψηφίων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για έναν ανοικτό διαγωνισμό.

(165) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το αν η διαδικασία υποβολής προσφορών ήταν σύμφωνη με τις διατάξεις των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα όσον αφορά τη διαφάνεια. Έκρινε ότι τα κριτήρια ανάθεσης που χρησιμοποίησε η JCCM βασίζονταν σε σημαντικό βαθμό σε υποκειμενικά κριτήρια αξιολόγησης (βλ. αιτιολογική σκέψη 48 ανωτέρω και αιτιολογική σκέψη 31 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας).

(166) Μετά την επίσημη διαδικασία έρευνας, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι στις 13 Μαΐου 2010 δημοσιεύθηκε πρόσκληση υποβολής προσφορών στην Επίσημη Εφημερίδα της Καστίλλης-Λα Μάντσα και ότι όλες οι επιχειρήσεις που είχαν καταχωριστεί ως φορείς εκμετάλλευσης ηλεκτρονικών επικοινωνιών στη CMT ήταν επιλέξιμες για υποβολή προσφοράς (βλ. αιτιολογική σκέψη 11 ανωτέρω).

(167) Τα κριτήρια ανάθεσης που χρησιμοποίησε η JCCM περιλαμβάνονταν και εξηγούνταν λεπτομερώς στην «Ειδική Διοικητική Συγγραφή Υποχρεώσεων» και στην «Ειδική Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων» και, επομένως, είχαν καθοριστεί εκ των προτέρων, δηλ. πριν από τη δημοσίευση της πρόσκλησης υποβολής προσφορών. Η JCCM επέλεξε τη μέθοδο της «πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς» έναντι της μεθόδου της χαμηλότερης τιμής, η οποία αποτελεί συνήθη πρακτική για πιο περίπλοκα και μεγαλύτερα έργα. Τα κριτήρια ανάθεσης προέβλεπαν σύστημα βαθμολόγησης με έως 100 μόρια. Συνολικά, 64 μόρια μπορούσαν να ληφθούν από την εκπλήρωση «αντικειμενικών κριτηρίων», όπως ο αριθμός των επιπλέον νοικοκυριών που θα καλύπτονταν από το νέο δίκτυο, η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών λιανικής, το ποσό των απαιτούμενων κεφαλαίων κ.λπ. Συνολικά 36 μόρια μπορούσαν να ληφθούν μέσω «υποκειμενικών κριτηρίων», στο πλαίσιο των οποίων η JCCM αξιολόγησε i) την προτεινόμενη τεχνολογική λύση, ii) την προτεινόμενη υποδομή και διαχείριση προβλημάτων, iii) τον προτεινόμενο βαθμό συνδρομής και υποστήριξης από τον προσφέροντα κατά τη διαδικασία επιστροφής του δικτύου στην JCCM μετά τη λήξη της σύμβασης, iv) πιθανή δεσμευτική προσφορά για την αγορά του δικτύου από την JCCM μετά τη λήξη της σύμβασης και v) τον βαθμό λεπτομέρειας που παρείχε ο προσφέρων στο οικείο σχέδιο επιστροφής του δικτύου (βλ. αιτιολογική σκέψη 15 ανωτέρω).

(168) Οι συντελεστές στάθμισης που δόθηκαν σε κάθε κριτήριο ανάθεσης αναφέρονταν με σαφήνεια στην «Ειδική Διοικητική Συγγραφή Υποχρεώσεων», όπου για κάθε κριτήριο και επιμέρους κριτήριο αναφερόταν ο μέγιστος αριθμός μορίων που θα μπορούσαν να ληφθούν (βλ. αιτιολογική σκέψη 16 ανωτέρω).

(169) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι τα «υποκειμενικά κριτήρια» είναι στην πραγματικότητα ποιοτικά κριτήρια, τα οποία συνδέονται με το αντικείμενο της διαδικασίας και αφορούν τα τεχνικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά του μελλοντικού δικτύου, τη συντήρηση, τη διαχείριση κ.λπ. Η χρήση τέτοιων κριτηρίων επιτρέπεται βάσει των κανόνων για τις δημόσιες συμβάσεις, εάν η στάθμιση κάθε κριτηρίου καθορίζεται εκ των προτέρων και καθίσταται διαφανής, όπως στην προκειμένη περίπτωση.

(170) Επιπλέον, όλα τα κριτήρια, συμπεριλαμβανομένων των «υποκειμενικών κριτηρίων», συνδέονταν με το αντικείμενο της διαδικασίας υποβολής προσφορών και αναφέρονταν στα τεύχη δημοπράτησης. Τα «υποκειμενικά κριτήρια» δεν φαίνονται ακατάλληλα, δεδομένου ότι η JCCM θα καθίστατο ιδιοκτήτης της βασικής ευρυζωνικής υποδομής που επρόκειτο να δημιουργηθεί και ήταν πιθανό να αναλάμβανε τη λειτουργία του δικτύου μετά τη λήξη της ανατεθείσας σύμβασης.

(171) Ως εκ τούτου, τα «υποκειμενικά κριτήρια» που χρησιμοποίησε η JCCM θεωρούνται επαρκώς διαφανή ώστε να εφαρμοστούν με αντικειμενικό, συγκεκριμένο και ομοιόμορφο τρόπο από την JCCM.

([61]) Κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα (υποσημείωση 6 ανωτέρω), σημείο 51 στοιχείο β).

(172) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η JCCM επέλεξε τον δικαιούχο στο πλαίσιο ανοικτής διαδικασίας υποβολής προσφορών, σύμφωνα με τις διατάξεις των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα όσον αφορά τη διαφάνεια.

5.3.7.3. Πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά

(173) Σε μια ανοικτή διαδικασία υποβολής προσφορών, προκειμένου να μειωθεί το ποσό της χορηγούμενης ενίσχυσης, υπό ποιοτικά παρόμοιες, αν όχι ταυτόσημες, συνθήκες, ο υποψήφιος που ζητεί το χαμηλότερο ποσό ενίσχυσης θα πρέπει καταρχήν να λαμβάνει περισσότερα μόρια προτεραιότητας κατά τη συνολική αξιολόγηση της προσφοράς του ([62]). Ωστόσο, στο πλαίσιο της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς, λαμβάνονται υπόψη διάφορα κριτήρια, όχι μόνο η χαμηλότερη προσφορά. Για τον προσδιορισμό της πλέον συμφέρουσας προσφοράς, η αναθέτουσα αρχή πρέπει να ορίζει εκ των προτέρων τη σχετική στάθμιση του καθενός από τα επιλεγέντα (ποιοτικά) κριτήρια.

(174) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το αν η διαδικασία υποβολής προσφορών ήταν σύμφωνη με τις διατάξεις των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα όσον αφορά τις απαιτήσεις για την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, υποστηρίζοντας ότι το κριτήριο ανάθεσης του ποσού της ενίσχυσης που ζητήθηκε από τον προσφέροντα είχε ελάχιστη βαρύτητα (μόνο 10/100 μόρια, δηλαδή μόνο το 10 % των συνολικών κριτηρίων ανάθεσης) και, ως εκ τούτου, δεν επέτρεπε στις προσφορές να ανταποκριθούν στην αγοραία αξία (βλ. αιτιολογική σκέψη 48 ανωτέρω και αιτιολογική σκέψη 31 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας).

(175) Η JCCM είχε προσδιορίσει και γνωστοποιήσει εκ των προτέρων τα κριτήρια ανάθεσης και τη σχετική στάθμιση που επρόκειτο να δώσει σε καθένα από αυτά (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 15 και 16 ανωτέρω).

(176) Δύο από τις πέντε προσφορές που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της ανοικτής διαδικασίας υποβολής προσφορών πληρούσαν τις τεχνικές απαιτήσεις που ορίζονταν στα τεύχη δημοπράτησης και εξετάστηκαν από την JCCM κατά τη διαδικασία επιλογής (Telecom CLM και Telefónica S.A., βλ. αιτιολογική σκέψη 22 ανωτέρω). Η προσφορά της Telecom CLM έλαβε συνολικά 76,13/100 μόρια (44,93 μόρια για τα «αντικειμενικά κριτήρια» και 31,2 μόρια για τα «υποκειμενικά κριτήρια»), ενώ η προσφορά της Telefónica έλαβε συνολικά 46,22/100 μόρια (26,07 μόρια για τα «αντικειμενικά κριτήρια» και 20,15 μόρια για τα «υποκειμενικά κριτήρια») (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 25 και 26 ανωτέρω). Η προσφορά της Telecom CLM ζήτησε χαμηλότερο ποσό ενίσχυσης από την προσφορά της Telefónica και, ως εκ τούτου, έλαβε περισσότερα μόρια για το κριτήριο αυτό (1,76/10 έναντι 0,00/10) (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 23 και 26 ανωτέρω).

(177) Σύμφωνα με τις μελέτες που εκπόνησε η JCCM πριν από την έναρξη του έργου, ήταν απίθανο ο διαθέσιμος προϋπολογισμός της ενίσχυσης, ύψους 16 εκατ. EUR, να επαρκούσε για την κάλυψη όλων των υποχρεωτικών και προαιρετικών περιοχών-στόχων (βλ. αιτιολογική σκέψη 13 ανωτέρω). Ως εκ τούτου, ήταν απίθανο το κριτήριο χορήγησης του αιτούμενου ποσού ενίσχυσης να καταστεί σημαντικός ή αποφασιστικός παράγοντας για την αξιολόγηση της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς, δεδομένου ότι αναμενόταν ότι οι περισσότεροι προσφέροντες, αν όχι όλοι, θα ζητούσαν το πλήρες ποσό της διαθέσιμης ενίσχυσης.

(178) Η JCCM ανέθεσε τελικά τη σύμβαση στον προσφέροντα του οποίου η προσφορά είχε ζητήσει το χαμηλότερο ποσό ενίσχυσης. Η JCCM είχε επίσης δώσει στον εν λόγω προσφέροντα τον μεγαλύτερο αριθμό μορίων για το κριτήριο χορήγησης του ποσού της αιτούμενης ενίσχυσης (1,76/10 έναντι 0/10). Τυχόν μεγαλύτερη βαρύτητα σε αυτό το κριτήριο ανάθεσης θα ήταν μόνο προς όφελος του δικαιούχου.

(179) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν θεωρεί πλέον ότι η σχετικά χαμηλή βαρύτητα που δόθηκε στο κριτήριο χορήγησης του ποσού της αιτούμενης ενίσχυσης προκάλεσε άνιση ή διακριτική μεταχείριση στο πλαίσιο του μέτρου ή αύξησε το ποσό της ενίσχυσης που τελικά χορηγήθηκε. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η εκτίμηση της JCCM σχετικά με την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά ήταν, ως εκ τούτου, σύμφωνη με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα.

5.3.7.4. Τεχνολογική ουδετερότητα

(180) Δεδομένου ότι οι ευρυζωνικές υπηρεσίες μπορούν να παρέχονται σε διάφορες υποδομές δικτύου που βασίζονται σε ενσύρματη γραμμή, ασύρματη, δορυφόρο και κινητές τεχνολογίες, τα κράτη μέλη δεν θα πρέπει να ευνοούν καμία ιδιαίτερη τεχνολογία ή πλατφόρμα δικτύου εκτός εάν μπορούν να αποδείξουν ότι υπάρχει αντικειμενικός λόγος γι' αυτήν την επιλογή ([63]). Βάσει των αντικειμενικών κριτηρίων του διαγωνισμού, η χορηγούσα αρχή έχει το δικαίωμα να επιλέξει στη συνέχεια την καταλληλότερη τεχνολογική λύση ή συνδυασμό τεχνολογικών λύσεων. Καταρχήν, η καθολική κάλυψη μεγαλύτερων περιοχών-στόχων μπορεί να επιτευχθεί με συνδυασμό τεχνολογιών.

([62]) Κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα (υποσημείωση 6 ανωτέρω), σημείο 51 στοιχείο γ).
([63]) Κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα (υποσημείωση 6 ανωτέρω), σημείο 51 στοιχείο δ).

(181) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες σχετικά με την εκπλήρωση, από το έργο, των όρων των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα όσον αφορά την τεχνολογική ουδετερότητα, υποστηρίζοντας ότι φαινόταν ότι η JCCM είχε εστιάσει το έργο σε συγκεκριμένη ασύρματη τεχνολογία, δεδομένου ότι είχε υπολογίσει τον προϋπολογισμό με βάση το κόστος ανάπτυξης ασύρματου δικτύου και είχε ενθαρρύνει έμμεσα τη χρήση της υφιστάμενης υποδομής μιας συγκεκριμένης τεχνολογίας (βλ. αιτιολογική σκέψη 48 ανωτέρω και αιτιολογική σκέψη 32 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας). Κατά τη διάρκεια της επίσημης έρευνας, η Επιτροπή διαπίστωσε τα ακόλουθα:

α) Η «Ειδική Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων» δεν περιείχε περιορισμούς όσον αφορά την αρχιτεκτονική του δικτύου ή την τεχνολογία που θα χρησιμοποιούνταν για την υλοποίηση του συγκεκριμένου έργου. Η επιλεξιμότητα των προσφορών δεν είχε ως προϋπόθεση την ανάπτυξη συγκεκριμένης τεχνολογικής λύσης. Οι προσφέροντες όφειλαν μόνο να διασφαλίσουν τη συμμόρφωση με τις ταχύτητες, την ποιότητα και τους όρους που καθορίζονταν στην «Ειδική Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων» (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 17-20 ανωτέρω).

β) Η τεχνολογική ουδετερότητα της διαδικασίας υποβολής προσφορών επιβεβαιώνεται επίσης από την προσφορά της Telefónica, η οποία κρίθηκε επιλέξιμη και πληρούσε τις τεχνικές απαιτήσεις που ορίζονταν στην «Ειδική Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων». Η εν λόγω προσφορά πρότεινε μια λύση βασικού ευρυζωνικού δικτύου που βασιζόταν σε τρεις διαφορετικές τεχνολογίες (WIMAX, xDSL και 3G), συμπεριλαμβανομένης μιας ενσύρματης τεχνολογίας (xDSL) (βλ. αιτιολογική σκέψη 26 ανωτέρω). Η δικαιούχος δεν βασίστηκε μόνο στη λύση WIMAX, αλλά πρότεινε μια λύση που βασιζόταν εν μέρει στη δορυφορική τεχνολογία (βλ. αιτιολογική σκέψη 23 ανωτέρω).

γ) Όσον αφορά την πιθανή επαναχρησιμοποίηση της υφιστάμενης υποδομής DTT, η «Ειδική Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων» επέτρεπε μόνο τη χρήση της παθητικής υποδομής που είχε αναπτυχθεί και χρησιμοποιήθηκε για την εφαρμογή του σχεδίου μετάβασης στην DTT στην περιφέρεια της Καστίλλης-Λα Μάντσα. Οι προσφέροντες δεν ήταν υποχρεωμένοι να βασιστούν σε αυτήν την υποδομή.

δ) Η Telefónica στήριξε την προτεινόμενη λύση σε μεγάλο βαθμό στη δική της υφιστάμενη παθητική υποδομή για δίκτυα κινητής τηλεφωνίας χωρίς να καταφύγει στο υφιστάμενο δίκτυο DTT (βλ. αιτιολογική σκέψη 26 ανωτέρω). Επιπλέον, όλοι οι ιδιοκτήτες στοιχείων παθητικής υποδομής του δικτύου DTT ήταν συμβατικά υποχρεωμένοι να χορηγήσουν πρόσβαση στην εν λόγω υποδομή σε τρίτους για τους σκοπούς της δημιουργίας βασικού ευρυζωνικού δικτύου (βλ. αιτιολογική σκέψη 21 ανωτέρω). Ως εκ τούτου, η πρόσβαση στην παθητική υποδομή του δικτύου DTT ήταν διαθέσιμη σε όλους τους δυνητικούς προσφέροντες, όχι μόνο στην Telecom CLM ως έναν από τους ιδιοκτήτες των στοιχείων της υποδομής DTT. Αυτό επιβεβαιώνει ότι η ανοικτή διαδικασία υποβολής προσφορών, όπως δημοσιεύτηκε τον Μάιο του 2010 (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 17-20 ανωτέρω), ήταν τεχνολογικά ουδέτερη και προσέφερε τη δυνατότητα χρήσης της υφιστάμενης παθητικής υποδομής DTT σε όλους τους προσφέροντες, χωρίς να απαιτείται η χρήση της.

ε) Επιπλέον, η δυνατότητα χρήσης της υποδομής υφιστάμενου δικτύου DTT δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι περιορίζει τις τεχνολογικές λύσεις για την ανάπτυξη βασικού ευρυζωνικού δικτύου. Αυτό οφείλεται στο ότι η ενεργός υποδομή DTT δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για ένα βασικό ευρυζωνικό δίκτυο ([64]). Ως εκ τούτου, οποιαδήποτε μελλοντική τεχνολογική λύση για ένα βασικό ευρυζωνικό δίκτυο θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει μόνο την παθητική υποδομή του δικτύου DTT, δηλ. τα κέντρα μετάδοσης. Η παθητική υποδομή θα επέτρεπε την εγκατάσταση ποικίλου ενεργού εξοπλισμού ικανού να δημιουργήσει ένα βασικό ευρυζωνικό δίκτυο.

στ) Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι η JCCM είχε υπολογίσει τον προϋπολογισμό του έργου με βάση το κόστος ανάπτυξης ασύρματου δικτύου, ο προϋπολογισμός ύψους 16 εκατ. EUR είχε συμφωνηθεί στο πλαίσιο συμφωνίας συνεργασίας μεταξύ της MARM και της JCCM για ένα πρόγραμμα βιώσιμης αγροτικής ανάπτυξης που υπογράφηκε στις 12 Νοεμβρίου 2009. Οι ισπανικές αρχές εξήγησαν ότι αυτός ήταν ο μέγιστος διαθέσιμος προϋπολογισμός για το εν λόγω έργο, ανεξάρτητα από τη χρησιμοποιούμενη τεχνολογική λύση.

ζ) Από τον Νοέμβριο του 2008 η JCCM διεξήγαγε μελέτες σχετικά με τη σκοπιμότητα και το κόστος της ανάπτυξης βασικού ευρυζωνικού δικτύου που θα κάλυπτε όλα τα «λευκά» σημεία στην περιφέρεια της Καστίλλης-Λα Μάντσα και θα εστίαζε σε μια λύση βασισμένη στην ασύρματη τεχνολογία WIMAX. Τα αποτελέσματα των μελετών έδειξαν ότι ένα βασικό ευρυζωνικό δίκτυο βασισμένο στη λύση WIMAX, το οποίο θα κάλυπτε όλα τα «λευκά» σημεία στην περιοχή, θα κόστιζε πολύ περισσότερο από 16 εκατ. EUR (βλ. αιτιολογική σκέψη 13 ανωτέρω). Από την ανάλυση της JCCM προέκυψε ότι ήταν δυνατή η υλοποίηση του έργου με την κάλυψη των περισσότερων περιοχών-στόχων με τον διαθέσιμο προϋπολογισμό με χρήση τουλάχιστον ενός από τους πιθανούς τύπους τεχνολογίας. Ωστόσο, το ότι οι μελέτες είχαν διεξαχθεί με τη χρήση της WIMAX ως της σχετικής τεχνολογίας δεν είχε ως σκοπό να περιορίσει (και στην πραγματικότητα δεν περιόρισε) τις τεχνολογικές λύσεις που πρότειναν οι προσφέροντες (συμπεριλαμβανομένης της Telecom CLM).

([64]) Αυτό επιβεβαιώθηκε από τον εξωτερικό νομικό σύμβουλο της δικαιούχου στο ηλεκτρονικό του μήνυμα προς την Επιτροπή της 20ής Μαΐου 2019.

(182) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα, λαμβανομένων υπόψη των πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας έρευνας, ότι τα τεύχη δημοπράτησης ήταν τεχνολογικά ουδέτερα, με αποτέλεσμα το έργο να πληροί τους όρους των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα σχετικά με την απαίτηση τεχνολογικής ουδετερότητας.

5.3.7.5. Χρήση υφιστάμενων υποδομών

(183) Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα, όποτε είναι δυνατό, τα κράτη μέλη πρέπει να ενθαρρύνουν τους προσφέροντες να προσφεύγουν σε τυχόν διαθέσιμες υφιστάμενες υποδομές ώστε να αποφεύγουν την άσκοπη και περιττή σπατάλη πόρων ([65]). Για τον περιορισμό των οικονομικών επιπτώσεων στους υφιστάμενους φορείς εκμετάλλευσης δικτύου, πρέπει να παρέχεται στους φορείς αυτούς η δυνατότητα να συνεισφέρουν την υποδομή τους σε ένα κοινοποιηθέν σχέδιο.

(184) Η JCCM προσέφερε σε όλους τους προσφέροντες τη δυνατότητα να προσφύγουν στην υφιστάμενη υποδομή DTT για να υποβάλουν τις προσφορές τους. Ταυτόχρονα, δεν ήταν υποχρεωμένοι να χρησιμοποιήσουν την υποδομή DTT. Οι φορείς εκμετάλλευσης δικτύων ήταν ελεύθεροι να χρησιμοποιούν τη δική τους υφιστάμενη υποδομή. Για παράδειγμα, η Telefónica υπέβαλε προσφορά που στηριζόταν σε μεγάλο βαθμό στη δική της υφιστάμενη υποδομή. Η προσφορά της Telefónica κρίθηκε επιλέξιμη και έγινε δεκτή στη διαδικασία επιλογής.

(185) Η δυνατότητα προσφυγής στην υφιστάμενη υποδομή DTT δεν ευνόησε την Telecom CLM ως έναν από τους ιδιοκτήτες τμημάτων της εν λόγω υποδομής, διότι όλοι οι διαφορετικοί ιδιοκτήτες της υποδομής DTT (δηλαδή πολλοί διαφορετικοί δήμοι, η Telecom CLM και η ιδιωτική εταιρεία Abertis Telecom S.A.) ήταν υποχρεωμένοι να παρέχουν πρόσβαση στην εν λόγω υποδομή σε πάροχο δικτύου για τους σκοπούς της μελλοντικής ανάπτυξης βασικού ευρυζωνικού δικτύου. Ούτε το ότι η Telecom CLM εκμεταλλευόταν ολόκληρο το δίκτυο DTT της περιφέρειας παρείχε πλεονέκτημα στην Telecom CLM, διότι μόνο η παθητική υποδομή που χρησιμοποιούνταν από το δίκτυο DTT μπορούσε να επαναχρησιμοποιηθεί για βασικό ευρυζωνικό δίκτυο και όχι ο ίδιος ο εξοπλισμός DTT που είχε λάβει στήριξη από προηγούμενη ενίσχυση, ο οποίος εγκαταστάθηκε στην εν λόγω παθητική υποδομή και τον οποίο εκμεταλλευόταν η Telecom CLM (βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 217 κατωτέρω).

(186) Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το έργο πληρούσε τους όρους των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα όσον αφορά την απαίτηση εξέτασης της χρήσης υφιστάμενης υποδομής.

5.3.7.6. Αποτελεσματική χονδρική πρόσβαση

(187) Η επιβολή αποτελεσματικής χονδρικής πρόσβασης τρίτων σε επιδοτούμενη ευρυζωνική υποδομή αποτελεί αναγκαία συνιστώσα κάθε κρατικού μέτρου χρηματοδότησης της κατασκευής νέας ευρυζωνικής υποδομής ([66]).

(188) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το αν το έργο πληρούσε τους όρους των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα σχετικά με τη χονδρική πρόσβαση και την τιμολόγηση της χονδρικής πρόσβασης, υποστηρίζοντας ότι το μέτρο δεν είχε σχεδιαστεί σωστά εκ των προτέρων, διότι η CMT διαπίστωσε στη συνέχεια ότι, μετά την ανάθεση της σύμβασης στην Telecom CLM, οι τιμές χονδρικής πρόσβασης που προσέφερε η Telecom CLM ήταν υπερβολικά υψηλές (βλ. αιτιολογική σκέψη 48 ανωτέρω και αιτιολογική σκέψη 33 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας).

(189) Τα τεύχη δημοπράτησης υποχρέωναν τον επιτυχόντα προσφέροντα να παράσχει τουλάχιστον ένα σημείο διασύνδεσης ώστε τρίτοι φορείς εκμετάλλευσης δικτύων να μπορούν να χρησιμοποιήσουν το δίκτυο για την παροχή βασικών ευρυζωνικών υπηρεσιών σε τελικούς χρήστες σε επίπεδο λιανικής. Στη ρήτρα 4.2 της «Ειδικής Τεχνικής Συγγραφής Υποχρεώσεων», η JCCM υποχρέωνε τους προσφέροντες να προσφέρουν χονδρικές υπηρεσίες πρόσβασης και να διασφαλίζουν ότι άλλοι φορείς εκμετάλλευσης ηλεκτρονικών επικοινωνιών θα είναι σε θέση να παρέχουν στους τελικούς χρήστες στις περιοχές-στόχους σε επίπεδο λιανικής βασικές ευρυζωνικές υπηρεσίες ίδιας ποιότητας, αξιοπιστίας και διαθεσιμότητας, όπως απαιτούσε η «Ειδική Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων» (βλ. αιτιολογική σκέψη 18 ανωτέρω). Ως εκ τούτου, στα τεύχη δημοπράτησης δόθηκε εντολή για την αποτελεσματική χονδρική πρόσβαση τρίτων στην υποδομή.

([65]) Κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα (υποσημείωση 6 ανωτέρω), σημείο 51 στοιχείο ε).
([66]) Κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα (υποσημείωση 6 ανωτέρω), σημείο 51 στοιχείο στ).

(190) Η προσφορά της Telecom CLM προέβλεπε τη δημιουργία σημείου διασύνδεσης στο Τολέδο και περιείχε τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση δυφιορρευματικής πρόσβασης στο δίκτυο σε τρίτους φορείς εκμετάλλευσης δικτύων (βλ. αιτιολογική σκέψη 25 ανωτέρω). Η χονδρική πρόσβαση που προσέφερε η Telecom CLM δεν ήταν χρονικά περιορισμένη. Επέτρεπε σε τρίτους φορείς εκμετάλλευσης να ανταγωνιστούν την Telecom CLM σε επίπεδο λιανικής, ενισχύοντας τις επιλογές και τον ανταγωνισμό στις περιοχές-στόχους, αποφεύγοντας παράλληλα τη δημιουργία τοπικού μονοπωλίου υπηρεσιών για την Telecom CLM.

(191) Για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική χονδρική πρόσβαση και για να ελαχιστοποιηθεί η δυνητική νόθευση του ανταγωνισμού, είναι καθοριστικό να αποφεύγει ο υπερθεματιστής τις υπερβολικές τιμές χονδρικής ή, αντίθετα, την εξοντωτική τιμολόγηση ή τη συμπίεση των τιμών. Οι τιμές χονδρικής πρόσβασης θα πρέπει να βασίζονται στις μέσες δημοσιευμένες (κατόπιν ρύθμισης) τιμές χονδρικής που ισχύουν σε άλλες συγκρίσιμες, πιο ανταγωνιστικές περιοχές της χώρας ή της Ένωσης, ή, ελλείψει ανάλογων δημοσιευμένων τιμών, στις τιμές που έχει ήδη θεσπίσει ή εγκρίνει η εθνική κανονιστική αρχή για τις οικείες αγορές και υπηρεσίες ([67]).

(192) Η Telecom CLM παρείχε αρχικά χονδρική δυφιορρευματική πρόσβαση στο δίκτυο έναντι 34,50 EUR, ενώ οι δικές της μηνιαίες τιμές λιανικής στους τελικούς χρήστες ήταν 37,50 EUR (βλ. αιτιολογική σκέψη 39 ανωτέρω).

(193) Στην απόφασή της της 23ης Ιουνίου 2011 η CMT κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι προσφερόμενες τιμές χονδρικής πρόσβασης της Telecom CLM ήταν πολύ κοντά στις τιμές που η Telecom CLM σχεδίαζε να χρεώνει τους τελικούς χρήστες σε επίπεδο λιανικής για τις βασικές ευρυζωνικές υπηρεσίες της. Η CMT κατέληξε επίσης στο συμπέρασμα ότι αυτές οι τιμές χονδρικής πρόσβασης ήταν υψηλότερες από άλλες τιμές χονδρικής δυφιορρευματικής πρόσβασης στον τομέα (βλ. αιτιολογική σκέψη 39 ανωτέρω). Επιπλέον, η CMT διαπίστωσε ότι θα ήταν αδύνατον για οποιονδήποτε τρίτο φορέα εκμετάλλευσης δικτύου που αγοράζει πρόσβαση στο βασικό ευρυζωνικό δίκτυο από την Telecom CLM σε επίπεδο χονδρικής να αποκομίσει κέρδος από την παροχή βασικών ευρυζωνικών υπηρεσιών σε επίπεδο λιανικής σε τελικούς χρήστες ανταγωνιζόμενος την Telecom CLM (βλ. αιτιολογική σκέψη 37 ανωτέρω). Ως εκ τούτου, η CMT απαίτησε από την Telecom CLM να μειώσει τις τιμές χονδρικής πρόσβασης. Κατόπιν τούτου, η Telecom CLM μείωσε τις προσφερόμενες τιμές χονδρικής πρόσβασης κατά περισσότερο από 30 % έως τις 29 Ιουλίου 2011 (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 39 και 40 ανωτέρω). Η CMT, θεωρώντας ότι η νέα τιμή ήταν σύμφωνη με τις μέσες τιμές δυφιορρευματικής πρόσβασης που επικρατούν στην Ισπανία, ενέκρινε τη νέα τιμή χονδρικής πρόσβασης ύψους 23,70 EUR στις περιοχές-στόχους (βλ. αιτιολογική σκέψη 39 ανωτέρω).

(194) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι ελλείψεις που σχετίζονταν με την τιμή χονδρικής πρόσβασης επιλύθηκαν στην τροποποιημένη σύμβαση προτού δημιουργήσουν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Πρώτον, η Telecom CLM εφάρμοσε τη μείωση κατά περισσότερο από 30 % των τιμών χονδρικής πρόσβασης τον Ιούλιο του 2011, δηλαδή περισσότερο από ένα έτος πριν από την έναρξη λειτουργίας του βασικού ευρυζωνικού δικτύου τον Σεπτέμβριο του 2012. Ως εκ τούτου, οι αρχικές υψηλές τιμές χονδρικής πρόσβασης δεν είχαν καμία επίπτωση στον ανταγωνισμό. Η πρόσβαση τρίτων στο δίκτυο ήταν δυνατή μόνο από τον Σεπτέμβριο του 2012, όταν ίσχυαν ήδη οι μειωμένες τιμές.

(195) Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η τροποποιημένη τιμή χονδρικής πρόσβασης, όπως εγκρίθηκε από τη CMT, ήταν σύμφωνη με τις μέσες δημοσιευμένες τιμές χονδρικής που επικρατούσαν σε άλλες πιο ανταγωνιστικές περιοχές του Βασιλείου της Ισπανίας. Η νέα τιμή χονδρικής δυφιορρευματικής πρόσβασης που προσέφερε η Telecom CLM και εγκρίθηκε από τη CMT χρησίμευσε, ως εκ τούτου, στην αναπαραγωγή των συνθηκών της αγοράς και στη διασφάλιση αποτελεσματικής χονδρικής πρόσβασης, ελαχιστοποιώντας τις πιθανές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

(196) Ως εκ τούτου, το έργο, όπως τροποποιήθηκε, πληρούσε τους όρους των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα όσον αφορά την απαίτηση παροχής αποτελεσματικής χονδρικής πρόσβασης σε τρίτους και όσον αφορά την τιμολόγηση.

5.3.7.7. Μηχανισμός ανάκτησης για την αποφυγή υπεραντιστάθμισης

(197) Στη σύμβαση με τον επιτυχόντα υποψήφιο τα κράτη μέλη θα πρέπει να συμπεριλάβουν έναν μηχανισμό ανάκτησης, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ο επιλεγείς υποψήφιος δεν θα λάβει υπερβολική αντιστάθμιση αν η ζήτηση ευρυζωνικών συνδέσεων στην περιοχή-στόχο υπερβεί τα προβλεπόμενα επίπεδα ([68]).

([67]) Κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα (υποσημείωση 6 ανωτέρω), σημείο 51 στοιχείο ζ).
([68]) Κατευθυντήριες γραμμές του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα (υποσημείωση 6 ανωτέρω), σημείο 51 στοιχείο η).

(198) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το αν το έργο πληρούσε τους όρους των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα όσον αφορά την ύπαρξη μηχανισμού ανάκτησης για την αποφυγή υπεραντιστάθμισης, υποστηρίζοντας ότι το μέτρο δεν είχε σχεδιαστεί σωστά εκ των προτέρων διότι, αρχικά, δεν υπήρχε μηχανισμός ανάκτησης στη σύμβαση που ανατέθηκε στην Telecom CLM και ο εν λόγω μηχανισμός εισάχθηκε από την JCCM μόνο μετά την παρέμβαση της CMT (βλ. αιτιολογική σκέψη 48 ανωτέρω και αιτιολογική σκέψη 33 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας).

(199) Η σύμβαση που ανατέθηκε στην Telecom CLM δεν περιλάμβανε μηχανισμό ανάκτησης. Ωστόσο, ο μηχανισμός αυτός εφαρμόστηκε στη σύμβαση μεταξύ της JCCM και της Telecom CLM μετά την έρευνα της CMT και την έγκριση του μηχανισμού ανάκτησης από τη CMT με ισχύ από την 1η Ιουνίου 2012 (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 41-43 ανωτέρω), δηλαδή πριν από την έναρξη λειτουργίας του βασικού ευρυζωνικού δικτύου από την Telecom CLM (βλ. αιτιολογική σκέψη 27 ανωτέρω). Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ανάκτηση που εισάχθηκε στη σύμβαση εξασφάλιζε την ελαχιστοποίηση του ποσού της ενίσχυσης.

(200) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο μηχανισμός ανάκτησης που αρχικά έλειπε δεν θα μπορούσε να έχει καμία επίπτωση στον ανταγωνισμό, διότι εισάχθηκε στη σύμβαση πολύ πριν η Telecom CLM μπορέσει να αποκομίσει κέρδη από τη λειτουργία του βασικού ευρυζωνικού δικτύου.

(201) Ως εκ τούτου, το έργο, όπως τροποποιήθηκε, πληρούσε επίσης τους όρους των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα όσον αφορά την απαίτηση πρόβλεψης μηχανισμού ανάκτησης στη σύμβαση με τον δικαιούχο.

5.3.7.8. Συμπέρασμα για την αναλογικότητα

(202) Υπό το πρίσμα των εκτιμήσεων στις αιτιολογικές σκέψεις 156-201 ανωτέρω, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σχετική κρατική ενίσχυση και οι δυνητικές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού περιορίστηκαν στο ελάχιστο αναγκαίο βάσει του μέτρου.

5.3.8. **Αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών**

(203) Το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ απαιτεί την αξιολόγηση τυχόν αρνητικών επιπτώσεων στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές στις σχετικές αγορές προϊόντων, δηλαδή, στην προκειμένη περίπτωση, την ανάπτυξη και λειτουργία βασικού ευρυζωνικού δικτύου και την παροχή ευρυζωνικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης τηλεφωνίας/φωνητικής επικοινωνίας μέσω IP, σε επίπεδο λιανικής σε τελικούς χρήστες.

(204) Δεδομένου ότι οι περιοχές-στόχοι του μέτρου ήταν «λευκές» περιοχές κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα, δηλαδή περιοχές χωρίς ευρυζωνική πρόσβαση, είναι απίθανο το μέτρο να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό λόγω της ανάπτυξης και λειτουργίας του υποστηριζόμενου βασικού ευρυζωνικού δικτύου στις εν λόγω περιοχές. Δεν υπήρχαν υφιστάμενοι φορείς εκμετάλλευσης ευρυζωνικών δικτύων στις περιοχές-στόχους που θα μπορούσαν να επηρεαστούν από την εγκατάσταση και κανένας δεν σχεδίαζε να εισέλθει σε βραχυπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα.

(205) Θεωρητικά, ιδιωτικοί παράγοντες της αγοράς θα μπορούσαν να μειώσουν τις μελλοντικές επενδύσεις τους σε ευρυζωνικά δίκτυα στις περιοχές-στόχους ή να αποφασίσουν να μην εισέλθουν στις αγορές στις περιοχές-στόχους λόγω της ανάπτυξης και λειτουργίας του υποστηριζόμενου βασικού ευρυζωνικού δικτύου, αλλά η Επιτροπή δεν έχει λάβει σχετικές ενδείξεις.

(206) Όσον αφορά τις επιπτώσεις στις συναλλαγές, καμία από τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή δεν δείχνει ότι το μέτρο είχε σημαντικές αρνητικές δευτερογενείς επιπτώσεις σε άλλα κράτη μέλη.

5.3.9. Στάθμιση των θετικών επιπτώσεων της ενίσχυσης με τυχόν αρνητικές επιπτώσεις από άποψη στρεβλώσεων του ανταγωνισμού και αρνητικές επιπτώσεις στις συναλλαγές

(207) Ένα προσεκτικά σχεδιασμένο μέτρο κρατικής ενίσχυσης θα πρέπει να διασφαλίζει ότι η συνολική στάθμιση των συνεπειών του μέτρου είναι θετική, αποφεύγοντας να αλλοιώνει τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο αντίθετο προς το κοινό συμφέρον.

(208) Το μέτρο που έθεσε σε εφαρμογή η JCCM συνέβαλε στην ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων εγκατάστασης και λειτουργίας ενός βασικού ευρυζωνικού δικτύου στις περιοχές-στόχους και διασφάλισε τη διαθεσιμότητα για τους τελικούς χρήστες, οι οποίοι δεν είχαν ευρυζωνική πρόσβαση στο παρελθόν, ευρυζωνικών υπηρεσιών με ταχύτητα καταφόρτωσης τουλάχιστον 2 Mbps και ταχύτητα αναφόρτωσης τουλάχιστον 512 Kbps (βλ. αιτιολογική σκέψη 126 ανωτέρω). Επιπλέον, εξασφάλισε την παροχή στους καταναλωτές και στις επιχειρήσεις τηλεφωνίας/φωνητικής επικοινωνίας μέσω IP (βλ. αιτιολογική σκέψη 126 ανωτέρω), ενώ παράλληλα οι επιδόσεις του δικτύου βελτιώθηκαν δύο φορές, αρχικά σε ταχύτητα καταφόρτωσης τουλάχιστον 5 Mbps στις 28 Απριλίου 2014 και στη συνέχεια σε ταχύτητα καταφόρτωσης τουλάχιστον 10 Mbps στις 4 Μαΐου 2018 (βλ. αιτιολογική σκέψη 134 ανωτέρω). Έτσι, το μέτρο προώθησε και επιδίωξε την εδαφική, κοινωνική και οικονομική συνοχή και συνέβαλε στην επίτευξη του στόχου του ψηφιακού θεματολογίου για παροχή ευρυζωνικής πρόσβασης για όλους μέχρι το 2013 (βλ. αιτιολογική σκέψη 139 ανωτέρω).

(209) Επιπλέον, λαμβανομένης υπόψη της υποχρέωσης του δικαιούχου για παροχή χονδρικής πρόσβασης, το μέτρο είχε θετικές επιπτώσεις όχι μόνο για τους τελικούς χρήστες, αλλά και για τον ανταγωνισμό στις περιοχές-στόχους.

(210) Επιπλέον, το μέτρο αντιμετώπισε μια αδυναμία της αγοράς (βλ. σημείο 5.3.5 ανωτέρω), καθώς η ανάπτυξη ευρυζωνικού δικτύου και η παροχή λιανικών ευρυζωνικών υπηρεσιών σε τελικούς χρήστες στις περιοχές-στόχους δεν θα είχαν πραγματοποιηθεί έως την έναρξη λειτουργίας του υποστηριζόμενου βασικού ευρυζωνικού δικτύου τον Σεπτέμβριο του 2012 χωρίς την ενίσχυση.

(211) Το μέτρο ήταν επίσης αναλογικό (βλ. σημείο 5.3.7 ανωτέρω). Ο σχεδιασμός του εξασφάλιζε ότι περιοριζόταν στο ελάχιστο αναγκαίο και ότι οι πιθανές αρνητικές επιπτώσεις του στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές στις αγορές κατασκευής και λειτουργίας βασικών ευρυζωνικών δικτύων, καθώς και για την παροχή βασικών ευρυζωνικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της τηλεφωνίας/φωνητικής επικοινωνίας μέσω IP, σε επίπεδο λιανικής για τους τελικούς χρήστες ήταν περιορισμένες. Το μέτρο σχεδιάστηκε για να αποτρέψει τον παραγκωνισμό των ιδιωτικών επενδύσεων και τα αποτελέσματά του περιορίζονταν στις περιοχές-στόχους, δηλαδή στα διαμερίσματα των δήμων της περιφέρειας της Καστίλλης-Λα Μάντσα με μέσο πληθυσμό 35 κατοίκους, όπου οι τελικοί χρήστες δεν είχαν ευρυζωνική πρόσβαση και όπου οι ιδιώτες επενδυτές δεν είχαν την πρόθεση να επενδύσουν χωρίς την ενίσχυση.

(212) Η Επιτροπή δεν είναι ενήμερη για τυχόν αρνητικές επιπτώσεις του μέτρου που θα μπορούσαν να επηρεάσουν αδικαιολόγητα τους όρους των συναλλαγών σε βαθμό αντίθετο προς το κοινό συμφέρον (βλ. σημείο 5.3.8 ανωτέρω).

(213) Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ανάθεση της σύμβασης στην Telecom CLM ήταν αντικειμενικά δικαιολογημένη για την αντιμετώπιση της έλλειψης διαθεσιμότητας βασικών ευρυζωνικών υπηρεσιών στις 461 περιοχές-στόχους, δηλαδή σε απομακρυσμένα διαμερίσματα πολλών διαφορετικών δήμων διάσπαρτων σε ολόκληρη την περιφέρεια της Καστίλλης-Λα Μάντσα.

(214) Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω και ενόψει των γενικών χαρακτηριστικών του μέτρου και των διασφαλίσεων που εφαρμόστηκαν, ο θετικός αντίκτυπος της ενίσχυσης στην ανάπτυξη των εν λόγω οικονομικών δραστηριοτήτων αντισταθμίζει τις ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές. Συνολικά, το μέτρο ήταν σύμφωνο με τους στόχους του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ και δεν επηρέασε αρνητικά τον ανταγωνισμό σε βαθμό αντίθετο προς το κοινό συμφέρον.

5.3.10. Επαναχρησιμοποίηση παθητικής υποδομής DTT

(215) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή έκρινε ότι, σύμφωνα με την αρχή που καθιερώθηκε στην υπόθεση Deggendorf ([69]), το ότι η Telecom CLM δεν είχε ακόμη επιστρέψει την ενίσχυση που είχε κηρυχθεί μη συμβατή με την εσωτερική αγορά με την απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση SA.27408 ([70]) έπρεπε να ληφθεί υπόψη κατά την αξιολόγηση της συμβατότητας του μέτρου. Η Επιτροπή ήταν της γνώμης ότι, δεδομένου ότι η επιλεγείσα προσφορά της Telecom CLM βασιζόταν στη χρήση του υφιστάμενου δικτύου DTT, το οποίο είχε αναπτυχθεί με παράνομη κρατική ενίσχυση, η εν λόγω παράνομη ενίσχυση ήταν πιθανόν επίσης καθοριστική για την ανάθεση της σύμβασης στην Telecom CLM στην προκειμένη περίπτωση (βλ. αιτιολογική σκέψη 48 ανωτέρω και αιτιολογική σκέψη 37 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας).

([69]) Πρβλ. υποσημείωση 19 ανωτέρω.
([70]) Πρβλ. υποσημείωση 16 ανωτέρω.

(216) Η απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση SA.27408 επικυρώθηκε από το Δικαστήριο το 2018 ([71]). Ωστόσο, σύμφωνα με τις πληροφορίες που διαθέτει σήμερα η Επιτροπή, η Telecom CLM είχε επιστρέψει πλήρως έως τις 18 Αυγούστου 2022 την ενίσχυση που κηρύχθηκε ασύμβατη με την εσωτερική αγορά με την προαναφερθείσα απόφαση της Επιτροπής.

(217) Σε κάθε περίπτωση, η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι η παράνομη κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε και καταβλήθηκε στην Telecom CLM για τη μετάβαση στην DTT στην περιφέρεια της Καστίλλης-Λα Μάντσα δεν απέφερε αποφασιστικό πλεονέκτημα για την ανάθεση της σύμβασης στην προκειμένη περίπτωση. Η επίσημη έρευνα έδειξε ότι η Telecom CLM χρησιμοποίησε μόνο την παθητική υποδομή του υφιστάμενου δικτύου DTT, δηλαδή τα κέντρα εκπομπής, για την ανάπτυξη του ασύρματου βασικού ευρυζωνικού δικτύου. Ωστόσο, αυτή η παθητική υποδομή για την επίγεια τηλεόραση στην περιφέρεια της Καστίλλης-Λα Μάντσα υπήρχε ήδη κατά το μεγαλύτερο μέρος της πριν από τη μετάβαση από την αναλογική στην ψηφιακή τηλεόραση. Αποτελούνταν από περίπου 500 κέντρα εκπομπής συνολικά, εκ των οποίων 138 ανήκαν στην Telecom CLM (βλ. αιτιολογική σκέψη 33 ανωτέρω). Η Telecom CLM κατασκεύασε μόνο 20 επιπλέον κέντρα εκπομπής με την παράνομη κρατική ενίσχυση από την υπόθεση SA.27408, έγινε ιδιοκτήτης μόνο έξι και επαναχρησιμοποίησε μόνο ένα από αυτά τα πρόσθετα κέντρα εκπομπής για το βασικό ευρυζωνικό δίκτυο στην προκειμένη περίπτωση (βλ. αιτιολογική σκέψη 33 και υποσημείωση 15 above). Για να αποκτήσει πρόσβαση στην υπόλοιπη παθητική υποδομή DTT, η Telecom CLM έπρεπε να ακολουθήσει την ίδια διαδικασία με κάθε άλλο ενδιαφερόμενο τρίτο φορέα, δηλαδή να αποκτήσει πρόσβαση στην εν λόγω υποδομή από τους ιδιοκτήτες των συγκεκριμένων κέντρων εκπομπής. Η Telecom CLM είχε χρησιμοποιήσει την παράνομη ενίσχυση για τη μετάβαση στην ψηφιακή επίγεια τηλεόραση κυρίως για τον εξοπλισμό της υφιστάμενης παθητικής υποδομής με τον ενεργό εξοπλισμό DTT (βλ. αιτιολογική σκέψη 33 ανωτέρω). Ωστόσο, αυτός ο ενεργός εξοπλισμός DTT δεν μπορούσε να επαναχρησιμοποιηθεί για την παροχή βασικών ευρυζωνικών υπηρεσιών. Ως εκ τούτου, το ποσό της παράνομης ενίσχυσης που έλαβε η Telecom CLM στο πλαίσιο του καθεστώτος DTT που αποτελεί αντικείμενο της υπόθεσης SA.27408 και σχετίζεται με το μέτρο, περιορίστηκε στο κόστος κατασκευής ενός πρόσθετου κέντρου εκπομπής, ιδιοκτησίας της Telecom CLM, το οποίο επαναχρησιμοποιήθηκε για το βασικό ευρυζωνικό δίκτυο που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας υπόθεσης.

(218) Επιπλέον, το σύνολο της υφιστάμενης υποδομής DTT, συμπεριλαμβανομένων των πρόσθετων κέντρων εκπομπής που κατασκευάστηκαν με παράνομη ενίσχυση, είχε διατεθεί σε όλους τους ενδιαφερόμενους προσφέροντες, όχι μόνο στην Telecom CLM. Στην πραγματικότητα, τέσσερις από τους πέντε προσφέροντες είχαν βασιστεί στη χρήση του υφιστάμενου δικτύου DTT (βλ. αιτιολογική σκέψη 21 ανωτέρω).

(219) Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η παράνομη κρατική ενίσχυση που καλύπτεται από την απόφαση στην υπόθεση SA.27408 και ελήφθη από την Telecom CLM δεν της παρείχε καθοριστικό πλεονέκτημα στη διαδικασία υποβολής προσφορών για την ανάθεση της σύμβασης στο πλαίσιο του μέτρου. Ως εκ τούτου, η παράνομη ενίσχυση από την υπόθεση SA.27408 δεν κατέστησε τη διαδικασία υποβολής προσφορών μεροληπτική.

6. **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ**

(220) Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το Βασίλειο της Ισπανίας έθεσε παρανόμως σε εφαρμογή το μέτρο υπέρ της Telecom CLM κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ. Ωστόσο, η επίσημη διαδικασία έρευνας ήρε τις αμφιβολίες που εκφράστηκαν στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας της 19ης Ιουλίου 2017 σχετικά με τη συμβατότητα της ενίσχυσης και διαπίστωσε ότι πληρούνταν οι απαιτήσεις των κατευθυντήριων γραμμών του 2009 για τα ευρυζωνικά δίκτυα. Η ανάθεση της σύμβασης στην Telecom CLM τον Αύγουστο του 2010, όπως τροποποιήθηκε, ήταν συνεπώς συμβατή με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η κρατική ενίσχυση την οποία χορήγησε το Βασίλειο της Ισπανίας στην Telecom CLM με τη μορφή ανάθεσης σύμβασης για τη δημιουργία και λειτουργία ασύρματου βασικού ευρυζωνικού δικτύου σε απομακρυσμένες περιοχές της περιφέρειας της Καστίλλης-Λα Μάντσα, όπως τροποποιήθηκε, είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

([71]) Πρβλ. υποσημείωση 17 ανωτέρω.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στο Βασίλειο της Ισπανίας.

Βρυξέλλες, 10 Αυγούστου 2023.

Για την Επιτροπή
Margrethe VESTAGER
Μέλος της Επιτροπής